

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra společenských věd

Bc. Lucie Kolompárová

Obor: Pedagogika – vzdělávací politika

**TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ČESKÉ REPUBLIKY
A ŠPANĚLSKA**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Antonín Staněk, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 4. dubna 2012

.....

Bc. Lucie Kolompárová

Touto cestou bych ráda vyjádřila mé poděkování panu Mgr. Antonínu Staňkovi, Ph.D. za poskytnutí cenných rad, připomínek, ochotu a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	8
1 Úvod do srovnávací pedagogiky	10
1.1 Srovnávací pedagogika.....	10
1.2 Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání	12
1.3 Modely vysokoškolských systémů v Evropě	14
2 Školství v České republice	16
2.1 Historická tradice školství	16
2.2 Základní principy vzdělávání	17
2.3 Školská legislativa.....	18
2.4 Řízení a rozdělení pravomocí.....	19
2.5 Financování školství.....	20
2.6 Struktura vzdělávacího systému ČR	21
3 Školství ve Španělsku	24
3.1 Charakteristika země	24
3.2 Právo na vzdělávání	25
3.3 Cíle a principy vzdělávacího systému	26
3.4 Řízení školství	28
3.5 Financování školství.....	32
3.6 Inspekce.....	32
3.7 Struktura vzdělávacího systému Španělska.....	33
4 Internacionalizace vzdělávání	37
4.1 Evropská vzdělávací politika	37
4.2 Programy evropské spolupráce a mobility	39
4.3 Zahraniční pobyty Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ..	41
5 Terciárního vzdělávání České republiky a Španělského království	46
5.1 Česká republika	47
5.2 Španělsko	56
5.3 Další vývoj českého a španělského vysokoškolského vzdělávání	66
5.4 Srovnání	68
Závěr	71

Slovníček	74
Seznam pramenů a literatury.	80
Prameny.....	80
Literatura.	82
Internetové zdroje.....	85
Seznam grafů, obrázků a tabulek.....	87
Přílohy	88
I. Schéma vzdělávacího systému v České republice.....	i
II. Seznam českých vzdělávacích institucí poskytujících terciární vzdělávání.....	ii
Veřejné vysoké školy	ii
Soukromé vysoké školy	iii
Státní vysoké školy.....	iv
III. Seznam španělských univerzit.....	v
IV. Výuka jazyků ve Španělsku	viii
V. El Instituto Cervantes	x
Anotace.....	A

Seznam zkratk

Bc.	akademický titul „bakalář“
BcA.	akademický titul „bakalář umění“
CEEPUS	Central European Exchange Program for University Studies (středoevropský výměnný univerzitní program)
CESE	Comparative Education Society in Europe (mezinárodní organizace srovnávací pedagogiky)
ČR	Česká republika
DEA	Diploma de Estudios Avanzados (diplom, který obdrží absolventi doktorského studia ve Španělsku)
DELE	Diplomas de Español como Lengua Extranjera (mezinárodně uznávané diplomy ze španělského jazyka)
DiS.	neakademický titul „diplomovaný specialista“
EE.OO.II.	Escuelas Oficiales de Idiomas (španělské jazykové školy)
EHP	Evropský hospodářský prostor
ERASMUS	European Community Action Scheme for the Mobility of University Students (evropský program mobility vysokoškolských studentů)
ESN	Erasmus Student Network (evropská studentská organizace s cílem podpory studentské mobility)
ESVO	European Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)
ETCS	European Credit Transfer System (Kreditní evropský systém)
EU	European Union (Evropská unie)
EURYDICE	Information Network on Education in Europe (Informační síť vzdělávacích systémů a politik evropských států)
F.P.E.	Educación de Formación Profesional (odborné vzdělávání ve Španělsku)
FF UP	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
IEA	International Association for the Evaluation of Educational Achievement (Mezinárodní organizace pro hodnocení výsledků ve vzdělávání)
Ing. arch.	akademický titul „inženýr architekt“
Ing.	akademický titul „inženýr“
ISCED	International Standard Classification of Education (Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)

JUDr.	akademický titul „doktor práv“
LODE	Ley Orgánica reguladora del Derecho a la Educación
LOGSE	Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo
LOPED	Ley Orgánica de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los centros docentes
LOU	Ley Orgánica de Universidades
MDDr.	akademický titul „doktor zubního lékařství“
MEC	Ministerio de Educación y Ciencia (španělské Ministerstvo školství)
Mgr.	akademický titul „magistr“
MgrA.	akademický titul „magistr umění“
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MUDr.	akademický titul „doktor medicíny“
MVDr.	akademický titul „doktor veterinární medicíny“
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizace pro evropskou spolupráci a rozvoj)
OSN	United Nations Organization (Organizace spojených národů)
PAU	La Prueba de Acceso a la Universidad (přijímací zkouška na španělské univerzity)
Ph.D.	akademický titul „doktor“
Ph.Dr.	akademický titul „doktor filozofie“
Th.D.	akademický titul „doktor teologie“
ThDr.	akademický titulu „doktor teologie“
ThLic.	akademický titul „licenciát teologie“
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola

Úvod

S postupným prohlubováním vztahů států Evropy a vznikem mnoha nadnárodních institucí dochází k evropské internacionalizaci všech oblastí společenského života. Bylo založeno nespočet organizací, které se snaží o vytvoření společného evropského prostoru v politické, ekonomické, kulturní a jiné sféře.¹ Mezi často diskutované odvětví se řadí i oblast školství. Nejen problematika evropské vzdělávací politiky, ale i otázky týkající se například mobility a výměny studentů nebo uznávání vzdělání a diplomů v zahraničí podnítily vznik srovnávací pedagogiky.² Jedná se o poměrně mladou vědní disciplínu, která se zabývá problematikou vzdělávacích systémů zemí po celém světě.

Diplomová práce vzniká na základě autorčina studijního pobytu na Universidad Autónoma v Madridu. Bližší zájem o část hispánského světa vedl k pokusu spojit zálibu se studiem pedagogického oboru. Cílem práce je komparace terciárního stupně vzdělávání dvou evropských zemí, České republiky a Španělského království. V práci nechybí kapitoly věnované srovnávací pedagogice a popisu organizace a struktury českého i španělského vzdělávacího systému. Srovnání vysokoškolského vzdělávání směřuje k odpovědi na zmiňovaný diskurs, zda je možná zahraniční výměna studentů a uznávání těchto studií mezi danými zeměmi. Proto také práce obsahuje i pojednání o evropských studijních programech.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce a zaměření jejího tématu je obsah některých kapitol stručnější a slouží pro orientaci v dané oblasti. S hlavním tématem jsou ale úzce spojena a pro komplexnost práce je nelze vypustit. Proto je na začátku každé kapitoly uveden odkaz na autory, kteří se danými oblastmi zabývají. Práce je čerpána především z těch autorů, jejichž předmětem zájmu jsou právě vzdělávací systémy zemí. Patří mezi ně M. Brdek, J. Průcha, M. Váňová, E. Walterová aj. Významnými odkazy, o které se práce opírá, jsou publikace vydané Evropskou komisí, uveřejňované na internetovém portálu EURYDICE, která je informační síť vzdělávání států Evropské unie. Dalšími důležitými zdroji jsou publikace vydané Evropskou unií

¹ Vznik organizací jako je EU, EHP, UNESCO, OSN atd.

² Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Boloňský proces. [online]. [2010] [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/bolonsky-proces-1>.

a ministerstvy školství obou zemí. Nezbytnými prameny jsou pak školské legislativní dokumenty.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Součástí jsou i přílohy uvedené na konci práce.

První kapitola podává základní informace o komparativní pedagogice. Je věnována jejímu vymezení, předmětu, historii atd. Kapitola obsahuje i popis Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání, která se stala nástrojem srovnávací pedagogiky a umožňuje zařazení jednotlivých stupňů vzdělávání do obecných úrovní.

Následující dvě kapitoly se věnují přehledu školských systémů České republiky a Španělska. Je zde stručně vymezena organizace, řízení, financování a struktura vzdělávání obou zemí.

Ve čtvrté kapitole je podán výklad internacionalizace vzdělávání, který má práci doplnit o možnosti mobility českých studentů do zahraničí. Z důvodu vlastní zkušenosti autorky je kapitola soustředěna zejména na nabídku zahraničního studia Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Náplní poslední kapitoly je komparace vysokoškolského vzdělávání stanovených zemí. Na rozdíl od předcházejícího textu obsahuje důkladnější popis českého a španělského terciárního stupně vzdělávání, který umožňuje porozumění důležitých mezníků a jejich následné srovnání.

V závěru práce je uveden seznam pramenů a literatury použitých při zpracování textu práce, seznam grafů, obrázků a tabulek, které slouží pro snadný přehled a vysvětlení informací podaných v textu, přílohy, které obsah práce doplňují, a slovníček, který je přehledem všech užitých španělských termínů.

V diplomové práci bylo užito především metody deskriptivní a metody komparativní. Popisná metoda je uplatněna v počátečních teoretických kapitolách. Součástí praktické části je rovněž deskripce, z které vychází analýza a zejména komparace terciární úrovně vzdělávání.

1 Úvod do srovnávací pedagogiky

Tato kapitola věnuje pozornost úvodu do problematiky srovnávací pedagogiky. Pro pochopení základních principů srovnávací pedagogiky podává výklad jejího vzniku, předmětu, funkce atd. Nechybí nezbytné informace o Mezinárodní normě pro klasifikaci vzdělávání, o kterou se práce z větší části opírá, a přidává poznatky o modelech vysokoškolských systémů, které přispívají k mezinárodní komparaci terciárního sektoru vzdělávání.

V České republice se problematice srovnávací pedagogiky věnuje mnoho autorů. Mezi citované v práci patří především J. Průcha, V. Jůva, Č. Liškař a M. Váňová.

1.1 Srovnávací pedagogika

Impulzem pro vznik srovnávací politiky se stává internacionalizace společnosti v druhé polovině 20. a začátkem 21. století. Ovšem za duchovního otce srovnávací pedagogiky je považován francouzský diplomat a myslitel Marc Antoin Jullien de Paris, který již roku 1817 vydal spis *Nárys a předběžné pohledy na práci o srovnávací pedagogice*. K postupnému rozvoji disciplíny dochází vznikem prvních mezinárodních institucí a založením Mezinárodního úřadu pro vzdělávání. Od roku 1899 se srovnávací pedagogika dostává i do univerzitních rozvrhů. Mezi samostatné ústavy provádějící mnohé výzkumy v této oblasti se řadí například Centre international d'études pédagogiques Sèvres v Paříži nebo Deutches Institut für internationale pädagogische Forschung ve Frankfurtu nad Mohanem. Zmíněné instituty jsou i poradci Evropské unie, Rady Evropy, UNESCO, OECD. Srovnávací pedagogika se opírá o výsledky výzkumů i dalších institucí. V současné době nejvýznamnější jsou výzkumy prováděné Mezinárodní organizací pro hodnocení výsledků ve vzdělávání (International Association for the Evaluation of Educational Achievement – IEA). K vývoji přispívají také mezinárodní setkání, kongresy a konference pořádané národními i mezinárodními asociacemi srovnávací pedagogiky, jako je společnost Comparative Education Society in Europe (CESE) sídlící v Bruselu.³

³ VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, s. 14–18.

Srovnávací pedagogiku definuje M. Váňová jako jednu z pedagogických věd, a to vědu multidisciplinární, která ze synchronního nebo diachronního pohledu zkoumá pedagogické jevy a fakta v jejich politických, sociálně ekonomických a kulturních souvislostech a porovnává jejich shody a rozdíly ve dvou nebo několika zemích, oblastech, kontinentech nebo celosvětově. Přitom usiluje především o lepší pochopení jedinečnosti každého pedagogického jevu v jeho vlastním vzdělávacím systému i nalezení platného zobecnění s cílem zlepšit vzdělávání.⁴ Synchronní pohled je horizontálně simultánní, geografický, internacionální a diachronní znamená vertikálně chronologický, historicky-vývojový. Kromě těchto dvou existuje pohled i funkcionální, který se oblastí vzdělávání zabývá v širším kontextu politických, ekonomických, sociálních, kulturních i náboženských vztahů, vlivů a závislostí. Oporou srovnávací pedagogiky jako vědy multidisciplinární jsou poznatky a přístupy řady jiných věd. Z pedagogických disciplín jsou nejdůležitějšími obecná pedagogika a dějiny pedagogiky. Mezi ostatní vědy, z kterých srovnávací pedagogika čerpá, patří psychologie, filozofie, sociologie, ekonomie, etnografie atd.⁵

Srovnávací pedagogika má několik funkcí. Základ, který poskytuje jiným vědám, představuje funkci teoretickou. Funkcí praktickou je úsilí podat podstatné a využitelné informace k řešení určitého problému v různých zemích, a tím přispět ke kvalitnějšímu řešení problému vzdělávání nejen ve vlastní zemi. Prognostická funkce je důležitá pro tvorbu školské politiky vytvářením trendů, zavedením tendencí vzdělávání a prognózou budoucího vývoje. Nejdůležitější funkcí je mezinárodně integrativní, jež směřuje k mezinárodnímu poznání a porozumění.⁶

Velmi zajímavou otázkou ve srovnávací pedagogice je srovnatelnost pedagogických jevů, z jejíž problematiky vychází jisté skutečnosti, jako je například fakt, že možnost srovnatelnosti některých univerzitních diplomů v rámci Evropské unie nemusí vypovídat o tom, že cesta k jejich získání je rovněž podobná či identická.⁷ Velké problémy v mezinárodním srovnávání tvoří vlastní terminologie zemí a matematické údaje, jejichž zdroj je vždy třeba pečlivě posoudit a zvážit jejich význam pro vlastní výzkumy.

⁴ VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, s. 7.

⁵ Tamtéž, s. 8–9.

⁶ Tamtéž, s. 10–11.

⁷ Tamtéž, s. 29.

1.2 Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání

Pro snadnou srovnatelnost vzdělávacích systémů slouží Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (International Standard Classification of Education - ISCED). ISCED byla vypracována a vydána UNESCO v roce 1976 s hlavním cílem vytvoření aparátu, na základě kterého bude možné porovnání vzdělávacích systémů v mezinárodním měřítku. V roce 1997 byly přijaty změny, a to zejména v počtu vzdělávacích úrovní. Konečná podoba ISCED 97 charakterizuje vzdělávací systém jednotlivých zemí podle vzdělávacích úrovní.⁸

ISCED definuje 7 vzdělávacích úrovní. Některé úrovně jsou podle dalších hledisek dále děleny a označeny velkými písmeny.

Tab. 1 Přehled kódového značení úrovní vzdělávání ISCED

Kód		Úroveň vzdělávání
0		• Preprimární vzdělávání (bez vzdělání)
1		• Primární vzdělávání
2		• Nižší sekundární vzdělávání
	2A	- Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
	2B	- Přípravný stupeň pro pracovní trh
	2C	- Stupeň směřující na pracovní trh
3		• Vyšší sekundární vzdělávání
	3A	- Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
	3B	- Přípravný stupeň pro pracovní trh
	3C	- Stupeň směřující na pracovní trh
4		• Postsekundární vzdělávání nižší než terciární
	4A	- Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
	4B	- Prakticky zaměřené studium
5		• První stupeň terciárního vzdělávání
	5A	- Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání

⁸ Klasifikace se neustále aktualizuje. V původní verzi byla klasifikace pětímístná, která zahrnovala mimo úrovně vzdělávání i skupiny vzdělávacích oborů. (Český statistický úřad: Úvod - Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 97. [online]. © 2012 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: http://www.vykazy.cz/csu/klasifik.nsf/i/uvod_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97.)

	5B	- Prakticky zaměřené studium
6		• Druhý stupeň terciárního vzdělávání

Zdroj: Český statistický úřad: Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED. [online]. © 2012 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_.

ISCED 0 je preprimární vzdělávání, jež označuje předškolní výchovu. Jedná se o úroveň bez vzdělání. Preprimární stupeň vzdělávání je podle ISCED definován jako počáteční stupeň organizované výuky, je určeno především k tomu, aby děti raného věku uvádělo do prostředí školního typu. Aby mohl být program považován za preprimární vzdělávání, musí probíhat ve škole nebo v jiném zařízení mimo rodinu. Programy preprimárního vzdělávání jsou určeny dětem, kterým jsou alespoň tři roky. Horní hranice závisí na typickém věku pro vstup do primárního vzdělávání.⁹

Úroveň ISCED 1 je podle Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání charakterizováno jako počáteční systematické vzdělávání neboli povinná školní docházka.¹⁰ Je také užíváno termínu „primární vzdělávání“ nebo jako v případě českého vzdělávacího systému „základní školství“. Hlavně z hlediska mezinárodní komparace je třeba znát důkladný význam obou termínů. Primární vzdělávání zpravidla zahrnuje první etapu celého základního vzdělávání. V České republice se jedná o první stupeň základních škol.

Do úrovně ISCED 2 patří absolvování nižšího sekundárního vzdělávání a je určena k dokončení základního vzdělávání. Dělí se do tří stupňů značených A až C, které představují možnost postupu na vyšší vzdělávání, stupeň přípravy pro pracovní trh nebo stupeň směřující na pracovní trh.

Vyšší sekundární vzdělávání označeno ISCED 3 je vzdělávání, které následuje po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání. Vyšší sekundární vzdělávání má buď charakter “konečné“ fáze vzdělávání, tj. jeho absolventi vstupují přímo na trh práce, nebo má charakter tranzitivní fáze vzdělávání, tj. připravuje absolventy pro vstup do postsekundárního nebo terciárního vzdělávání.¹¹

⁹ PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006, s. 55.

¹⁰ Tamtéž, s. 71–72.

¹¹ Tamtéž, s. 99.

ISCED 4 značí postsekundární vzdělávání nižší než terciární. Zahrnuje stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání nebo prakticky zaměřené studium.

Terciární vzdělávání univerzitní a neuniverzitní je děleno na dvě úrovně. Úroveň ISCED 5 je označován první stupeň terciárního vzdělávání, nesměřující přímo k vědecké kvalifikaci. Úroveň se dále člení na ISCED 5A, která zahrnuje teoreticky zaměřené programy nebo programy pro získání náročných kvalifikací, a ISCED 5B, programy orientované prakticky či profesně. Úroveň ISCED 6 představuje druhý stupeň terciárního vzdělávání. Obsahuje vědeckou přípravu a směřuje k vědecké kvalifikaci.¹²

1.3 Modely vysokoškolských systémů v Evropě

Ve vysokém školství v Evropě lze rozeznat tři základní modely. Binární model, unitární nebo integrovaný model a model fragmentovaný.¹³

Binární model je založen na existenci univerzitního a neuniverzitního sektoru. Je typický pro země jako Německo, Velká Británie, Belgie, Řecko, Irsko, Nizozemsko, Portugalsko, Norsko, Švýcarsko.

Důvodem neuniverzitního sektoru byly potřeby pracovního trhu na kvalifikaci vyšší střední úrovně a snaha rozšířit možnost dosažení vysokoškolského vzdělání pro větší počet mladých lidí. Původně vznikal povýšením vybraných středních škol na postsekundární úroveň. Neuniverzitní sektor je levnější, nezaměřuje se na výzkumnou činnost, požadavky pro přijetí jsou méně náročné než do univerzitního, vyučovací metody jsou direktivnější, je zde méně samostatného studia, jsou kladeny požadavky na docházku, převládá průběžné hodnocení a probíhá střídání školní výuky s praxí v podnicích. Univerzity připravují na povolání špičkové úrovně. Akademické studijní programy jsou většinou složeny z jedné disciplíny, jejíž součástí je výzkum. Nevýhodou binárního modelu vysokoškolského systému je ztížený přechod studentů z neuniverzitního do univerzitního sektoru.¹⁴

¹² PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006, s. 122.

¹³ VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, s. 59–62.

¹⁴ Tamtéž, s. 59–60.

Fragmentovaný model funguje na základě několika typů vysokoškolských institucí, které vytvářejí více binárních struktur. Příkladem je vysokoškolský systém Francie nebo Dánska.

Tento model je založen na čtyřech pilířích. První dva vznikly oddělením akademického vzdělávání od odborně zaměřené přípravy vysoké úrovně. Jsou představovány strukturou dlouhého studia. Zbylé dva pilíře jsou založeny na další binární struktuře obsahující dva krátké studijní programy: Univerzitní technologické instituty a Sekce pro přípravu vyšších techniků, jako důsledek snah o prosazení přípravy techniků s vyšší kvalifikací.¹⁵

Unitární nebo též **integrováný model** je typický pro Švédsko, Itálii, Rakousko, Finsko a Španělsko. Tento model je charakteristický splynutím všech vysokoškolských institucí do jednotlivých vysokých škol. K strukturální diferenciaci dochází spíše uvnitř univerzit pomocí dlouhých akademických a krátkých profesionálně zaměřených kurzů. Krátké studijní programy jsou zaměřeny například na techniku, obchod, přípravu středního zdravotnického personálu, sociálních pracovníků apod.¹⁶

¹⁵ VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, s. 61.

¹⁶ Tamtéž, s. 62.

2 Školství v České republice

Druhá kapitola se zaměřuje na popis školství České republiky. Stručně je charakterizována historická tradice školství a základní cíle a principy zakotvené v právní legislativě vzdělávání. Pro přehled a porozumění českého vzdělávacího systému se zabývá jeho organizací a strukturou v podobě správy, řízení, financování a jednotlivých úrovní.

Z důvodu zaměření práce na terciární vzdělávání jsou informace podány stručněji a mají sloužit k základní orientaci v českém školství a následného uvědomění odlišností ve vzdělávání s druhou komparovanou zemí.

Základní literaturou použitou v textu je školský zákon z roku 2004 a zákon o vysokých školách z roku 1998. Českému školství se věnuje i celá řada autorů. Příkladem lze uvést J. Průcha, D. Nezvalová, M. Váňová aj.

2.1 Historická tradice školství

„Společnost si bez školství nelze představit. Je předpokladem její vzdělanosti, vždy ovlivňuje stav společnosti nejen v současnosti, ale i v budoucnosti.“¹⁷ Školství České republiky má opravdu bohatou historickou tradici a výrazně ovlivňuje současnou i budoucí společnost. Zároveň je však odrazem společnosti a je jejím ekonomickým, hospodářským a politickým charakterem formováno.

Již v roce 1348 je Karlem IV. založena první univerzita a zároveň nejstarší univerzita ve střední Evropě, která se stala střediskem vzdělanosti. Univerzita měla čtyři fakulty (artistickou, medicínskou, právnickou, teologickou). Artistická představovala povinný předstupeň vyšších odborných studií.

V roce 1869 byla v českých zemích uzákoněna povinná školní docházka všech dětí od 6 do 14 let. K rozvoji českého školství dochází po vzniku samostatné státní v roce 1918. Výrazné změny přišly v roce 1948 podněcované Zákonem o jednotné

¹⁷ NEZVALOVÁ, D. *Pedagogika pro učitele. Část první, kapitoly z obecné didaktiky*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995, s. 7.

škole.¹⁸ Školství bylo centrálně řízené a žáci navštěvovali stejný typ základní školy s jednotným učebním plánem a přesně stanovenými osnovami. V roce 1976 byla zkrácena základní škola na osmiletou, ale prodloužena povinná školní docházka na desetiletou. V roce 1984 byla uzákoněna nová školská soustava, která předznamenávala podobu dnešní. Byla tvořena předškolní výchovou, základní školou dělenou na dva stupně, středními školami (gymnázia, střední odborné školy, konzervatoře, střední odborná učiliště), vysokými školami a zařízeními pro výchovu a především vzdělávání dospělých.

2.2 Základní principy vzdělávání

Základní principy vzdělávání vychází z *Listiny základních práv a svobod*.¹⁹ V článku 33 se píše o právu každého na vzdělávání. Státem je zajištěna bezplatná povinná školní docházka, jejíž délku určuje zákon. V některých případech pak i bezplatné střední a vysoké vzdělávání dle schopností a možností občana a společnosti.²⁰

Od roku 1989 prochází český vzdělávací systém změnami. V roce 2001 byl schválen *Národní program rozvoje vzdělávání* (tzv. Bílá kniha), ze kterého vycházel především návrh nového *zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*, který hlavní zásady vzdělávání Listiny základních práv a svobod rozvíjí. Obecný cíl vzdělávání představuje rozvoj osobnosti člověka zaměřený na jeho plnohodnotný život a pracovní uplatnění, šíření zásad demokracie, právního státu, základních lidských práv a sociální soudržnosti, utváření vědomí národní a státní příslušnosti a tolerance k jiným společnostem, učení o nadnárodní integraci aj.²¹ Dále pak zákon č. 111/1998 Sb., *o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)* například zmiňuje

¹⁸ Zákon vydaný roku 1948, v němž navrhoval reformu školství tehdejší československý ministr školství Zdeněk Nejedlý. (VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007, s. 84.)

¹⁹ *Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod*. Ostrava: Sagit, 2004.

²⁰ Čl. 33 odst. ústavního zákona č. 2/1993 Sb.

²¹ § 2 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

právo učit se zahrnující volbu zaměření studia v rámci studijních programů a svobodu vyjadřovat vlastní názory ve výuce.²²

2.3 Školská legislativa

Základní úpravu oblasti školství zajišťuje šest zákonů. Patří sem již zmiňovaný *školský zákon* z roku 2004 a *zákon o vysokých školách* z roku 1998.

Dále *zákon č. 563/2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*, který definuje pedagogické pracovníky škol a školských zařízení.²³ *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* upravuje výchovu dětí a mladistvých bez patřičného rodinného zázemí nebo s poruchami chování.²⁴ *Zvláštním zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákona č. 562/2004 Sb.* je v sektoru soukromého školství upravena oblast financování.²⁵ Dotace církevních škol ustanovuje od r. 2005 *školský zákon*. Výčet lze doplnit *zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů*.²⁶

²² § 4 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

²³ *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 2006, 19. 11. 2004 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>.

²⁴ *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* [online]. 2006, 12. 4. 2002 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/sb048-02.pdf>.

²⁵ *Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákona č. 562/2004 Sb.* [online]. 2006, 30. 10. 2006 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-preds-kolnim-a-skolskym-zarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1?highlightWords=Z%C3%A1kon+%C4%8D.+306%2F1999+Sb.%2C+poskytov%C3%A1n%C3%AD+dotac%C3%AD+soukrom%C3%BDm+%C5%A1kol%C3%A1m%2C+p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%ADm+%C5%A1kolsk%C3%BDm+za%C5%99%C3%ADzen%C3%ADm%2C+zn%C4%9Bn%C3%AD+z%C3%A1kona+%C4%8D.+562%2F2004>.

²⁶ *Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, poslední úplné znění pochází z ledna 2008* [online]. 2006, 3. 2. 2006 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-preds-kolnim-a-skolskym-zarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1?highlightWords=306%2F1999>.

Posledními výraznými změnami bylo zavedení rámcových vzdělávacích programů vymezující povinný obsah, rozsahy a podmínky vzdělávání. Na centrálně stanovené (národní vzdělávací program a rámcové vzdělávací programy) navazují školní vzdělávací programy, které si zpracovává každá škola. Další změnou je zavedení státní maturitní zkoušky, která měla být poprvé uvedena v roce 2007. V daném roce parlament projednával a schválil odklad společně části, neboť nebyla dostatečně připravena. Maturitní zkoušku v nové podobě žáci poprvé skládali ve školním roce 2010/2011. Celý průběh maturit je obsažen ve školském zákoně.²⁷ Dále probíhá diskuse o reformě terciárního vzdělávání. Koncepční základ pro legislativní změny je obsažen v *Bílé knize terciárního vzdělávání* připravené v roce 2008.²⁸

2.4 Řízení a rozdělení pravomocí

V řízení školství České republiky existuje do jisté míry státní centralismus. Stát musí dbát na úroveň vzdělanosti občanů a zabezpečovat tak právo občanů na vzdělávání. V současné době vzdělávací systém ČR prochází decentralizací státní správy, např. v podobě zavedení školských vzdělávacích programů.²⁹

Státní správu ve školství vykonává ředitel školy, obec, kraje, Česká školní inspekce, ministerstvo školství a jiné ústřední orgány, pokud tak nestanoví zvláštní zákon. Některé z nich (stát, ministerstvo, obec, kraj, církve, veřejná instituce či jiný subjekt) jsou i samotnými zřizovateli vzdělávací instituce.

Ředitel školy má značné pravomoci, ale i odpovědnost. Například odpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání, za použití finančních prostředků státního rozpočtu, za poskytování vzdělávání a školských služeb v souladu se zákonem atd.³⁰

Ministerstvo školství řídí výkon státní správy ve školství a vytváří podmínky pro realizaci cílů výchovy a vzdělávání. Nezávislou linií státní školské správy je Česká školní inspekce, v čele s ústředním školním inspektorem, který je podřízený přímo

²⁷ § 77–82 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

²⁸ MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999.

²⁹ § 5 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³⁰ § 164–165 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

ministři. Příkladem činnosti inspekce je hodnocení podmínek, průběhu a výsledků výchovně vzdělávací činnosti, zjišťování a zhodnocení naplnění vzdělávacího programu, státní kontrola dodržování právních předpisů aj.³¹

Orgány samosprávy ve školství jsou obce a kraje. Kromě toho, že jsou obce oprávněné zřizovat a rušit předškolní zařízení a základní školy, mají i povinnost zajistit podmínky vzdělávání v těchto zařízeních. Kraje zřizují střední a vyšší odborné školy a musí zajišťovat podmínky vzdělávání v nich.³²

2.5 *Financování školství*

Školství je v rozhodující míře financováno z veřejných rozpočtů, ze státního rozpočtu a z rozpočtů územních správních celků (krajů a obcí). Část prostředků školy získávají vlastní hospodářskou činností a účastí na mezinárodních programech. Prosazuje se snaha zvýšit účast rodin. O financování ze státního rozpočtu rozhoduje ministerstvo školství. Dotace státu směřují jak školám veřejným, státním, tak i školám soukromým.³³

Zásadní změny v oblasti financování školství byly uskutečněny po roce 1989. V novém systému financování dochází k normativnímu způsobu financování a rozhodující vliv na výši finančních prostředků má počet žáků či studentů.³⁴

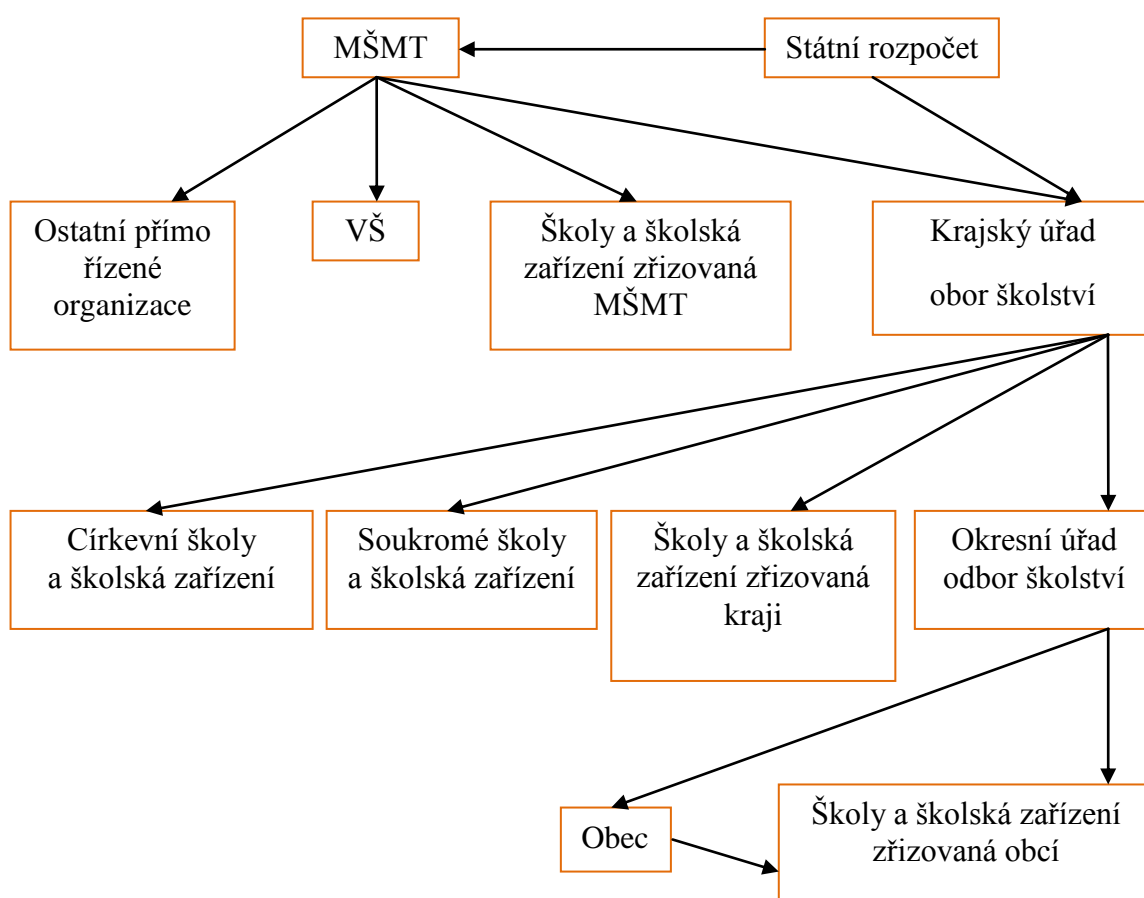
³¹ § 174 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³² § 177–182 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³³ § 160–162 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³⁴ *Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1996, s. 63.

Obr. 1 Schéma finančních toků v českém školství

Zdroj: MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, s. 24.

2.6 *Struktura vzdělávacího systému ČR*

Stupně vzdělávací soustavy přibližně odpovídají fázím osobního zrání člověka. Základem školské soustavy jsou mateřské, základní, střední a vysoké školy. K nim se dále druzí základní umělecké školy, sportovní školy, jazykové školy, školská zařízení pro rekvalifikaci a doškolování a zařízení pro další vzdělávání.³⁵

Předškolní výchova tvoří preprimární stupeň vzdělávání. Uskutečňuje se v mateřské škole a je určena pro děti od 3 do 6 let. Předškolní výchova není povinná.

³⁵ NEZVALOVÁ, D. *Pedagogika pro učitele. Část první, kapitoly z obecné didaktiky*. Olomouc: Vydavatelství, Univerzity Palackého v Olomouci, 1995, s. 7.

Doporučuje se alespoň po omezenou dobu pro adaptaci dítěte na školní prostředí před vstupem do školy.³⁶

Základní vzdělávání se realizuje na základních školách. Je jim plněna povinná školní docházka, která je devítiletá. Dítě do školy vstupuje, až na výjimky, v šesti letech.³⁷ Základní škola má dva stupně: první stupeň (1. – 5. ročník) a druhý stupeň (6. – 9. ročník). Druhý stupeň lze absolvovat i na víceletých gymnáziích (šestileté, osmileté). Základní škola připravuje pro další studium a praxi.³⁸

Střední školy poskytují žákům střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem a střední vzdělávání s maturitou.³⁹ Mezi instituce středního vzdělávání patří gymnázia, střední odborné školy, konzervatoře, střední odborná učiliště a střední školy.⁴⁰

Gymnázia jsou všeobecně vzdělávacím, která především připravují pro studium na vysoké škole. Gymnázium má nejméně čtyři a nejvíce osm ročníků. Prvním až čtvrtým ročníkem osmiletého gymnázia se může nahradit 2. stupeň na základních školách. Na gymnáziu se ukončuje úplné střední vzdělání úspěšným složením maturitní zkoušky.

Střední odborné školy připravují pro výkon odborných činností i pro studium na vysoké škole. Studium trvá zpravidla čtyři roky. Vykonáním maturitní zkoušky se končí úplné střední odborné vzdělání.

Konzervatoř je specifickým typem střední odborné školy, která připravuje pro obor zpěv, tanec, hudba či dramatické umění. Má 6 až 8 ročníků a je ukončena absolutoriem.⁴¹

Střední odborná učiliště se ukončují závěrečnou zkouškou. Poskytují střední odborné vzdělání ve dvou a tříletých oborech (pro výkon běžných dělnických profesí), nebo úplné střední odborné vzdělání v čtyřletých oborech (pro výkon náročných dělnických profesí a některých technických funkcí).

Pro jedince pouze se středním vzděláním nebo středním vzděláním s výučním

³⁶ § 33–35 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³⁷ Dle zákona je možný odklad povinné školní docházky. (§ 37 odst. zákona č. 561/2004 Sb.)

³⁸ § 44–56 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

³⁹ § 58 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

⁴⁰ § 57–82 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

⁴¹ § 86–91 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

listem organizují střední školy nástavbové a pomaturitní studium, kterým si mohou maturitou dodělat.⁴²

Vysoké školy jsou vrcholnými vzdělávacími, vědeckými a uměleckými institucemi. Poskytují vysokoškolské vzdělání a udělují akademické tituly. Patří do terciárního stupně vzdělávání a uskutečňují se ve třech úrovních: bakalářský studijní program (zdůrazňuje profesní charakter), magisterský studijní program (zaměřuje se na získání teoretických poznatků a aplikaci v praxi), doktorský studijní program (zaměřuje se na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost). Vysoké školy a univerzity mají právo uskutečňovat studium v doktorském studijním programu a postgraduální studium, které se ukončuje obhajobou disertační práce a vykonáním rigorózní zkoušky.⁴³

Ve vzdělávacím systému nelze opomenout i přípravu učitelů a výchovu a vzdělávání jedinců se speciálními výchovnými a vzdělávacími potřebami.

Vzdělávání učitelů upravuje *zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*. Jsou v něm obsaženy předpoklady a požadavky pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich další vzdělávání, kariérní systém atd. K výkonu profese pedagoga je ve většině případů nutný akademický titul Mgr. učitelského oboru na vysokých nebo vyšších odborných školách.⁴⁴

Pro **speciální výchovu a vzdělávání dětí a mládeže** vznikají speciální školy, odborná učiliště a pomocné školy. Samozřejmě se usiluje o integraci těchto jedinců do běžných škol. V tomto případě na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a i jedince nadané pamatuje zákon. Vymezuje jejich specifickou vzdělávání a nutnost vytvoření podmínek tohoto vzdělávání. Ty se také mohou dostavit v podobě povoleného individuálního vzdělávacího plánu.⁴⁵

⁴² § 77–82 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

⁴³ § 45–47 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

⁴⁴ *Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů*. [online]. 1998, 11. 6. 2010 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12768>.

⁴⁵ § 16–19 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

3 Školství ve Španělsku

V této kapitole je popsán španělský vzdělávací systém. Na úvod je stručně charakterizováno Španělské království pro utvoření základních kulturních představ o zemi. Dále se kapitola věnuje právu na vzdělávání, základním vzdělávacím cílům a principům, řízení a financování španělského školství. Nechybí ani poznámky o španělské školní inspekci, která je nezbytnou součástí školské evaluace. Na závěr je podán výklad struktury vzdělávacího systému, který je doplněný schématem. Kapitola je završena informacemi o vzdělávání dospělých a učitelů a speciální výchově a vzdělávání dětí a mládeže.

Vzhledem k tématu práce jsou v kapitole uvedeny pouze základní avšak nepostradatelné informace pro utvoření přehledu o španělském školství. Některé podkapitoly, jako je řízení školství, jsou autorkou práce pokládány za zajímavé a odlišné od českého vzdělávacího systému, proto jsou rozebrány podrobněji.

Kapitola se opírá především o školskou legislativu Španělska dostupnou z webových stránek Ministerstva školství a internetové stránky Noticias Jurídicas, která obsahuje odkazy na veškerou španělskou legislativu. Také samotné španělské Ministerstvo školství vydává publikace věnované tomuto tématu. Přehled vzdělávacího systému Španělska lze nalézt i v českých publikacích zejména autorů, kteří se věnují komparativní pedagogice a evropským vzdělávacím systémům. Mezi tyto autory patří J. Průcha, M. Brdek, L. Rovná, D. Nezvalová aj.

3.1 *Charakteristika země*

Španělsko je od roku 1978 konstituční monarchií. Podle ústavy z roku 1978 je hlavou státu král, kterým je od roku 1975 Juan Carlos I. z rodu Bourbonů. Zákonodárnou moc má v rukou dvoukomorový parlament, který je tvořen senátem a kongresem poslanců. Hlavním městem je Madrid. Ve Španělsku žije necelých 50 miliónu lidí. Španělsko se dělí na 17 autonomních oblastí, z toho dvě jsou ostrovy (Kanárské ostrovy a Baleárské ostrovy). Každá autonomní oblast se dále člení na provincie, kterých je celkem 50. Ve Španělsku je zastoupeno převážně římskokatolické náboženství. Úředním jazykem je španělština, kterou se mluví

po celém území, katalánština, galicijština a baskičtina. Španělsko je členem EU, NATO, OECD, OSN, UNESCO a mnoha dalších.⁴⁶

3.2 Právo na vzdělávání

Všechny základní principy vzdělávání jsou určeny španělskou ústavou z roku 1978. Patří mezi ně právo na vzdělávání, které je chápáno jako jedno ze základních práv, které musí být zaručeno státem. Základní práva související se vzděláváním a odpovědnost za vzdělávání jsou rozdělena mezi ústřední vládu a autonomní oblasti. Právo na vzdělávání je zakotveno v článku 27. Žákům zaručuje povinné bezplatné základní vzdělávání. Hlavním předmětem vzdělávání je rozvoj osobnosti s humánním cítěním respektující demokratické principy soužití, základní práva a povinnosti. Rodiče mají právo na vzdělávání svých dětí a těm je zajištěno vzdělávání v souladu s jejich vlastním přesvědčením. Naopak učitelé mají právo vzdělávat bez ohledu na jejich náboženské, politické či náboženské přesvědčení. Všichni mají právo na svobodné sdružování.⁴⁷

Důležitými legislativním dokumentem je *Ley Orgánica Reguladora del Derecho a la Educación (LODE)* z roku 1985, který vyhrazuje právo na vzdělávání, svobodu ve vzdělávání a upravuje podíl společnosti na vzdělávání. Je v něm také definován jeden z důležitých cílů vzdělávání, výchova ke společenskému životu, demokracii a solidaritě.⁴⁸

Dalšími zákony jsou *Ley Orgánica de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los centros docentes (LOPED)* z roku 1995 a *Ley Orgánica de Universidades (LOU)* z roku 2001, který je upraven zákonem *Ley Orgánica de Universidades* z roku 2007. LOPED se věnuje úpravě organizace a funkcí státních

⁴⁶ HOUDKOVÁ, Z. *Školství ve Španělsku a Portugalsku*. Praha: Ústav školských informací, 1983, s. 9–10.

⁴⁷ *La Constitución Española de 1978*. [online]. 1978 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t1.html.

⁴⁸ *Ley Orgánica 8/1985, de 3 de julio, Reguladora del Derecho a la Educación*. [online]. 1985 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo8-1985.html.

orgánů ve vzdělávacích centrech financovaných z veřejných zdrojů.⁴⁹ LOU upravuje univerzitní systém se záměrem kvality a rozvoje činnosti univerzit.⁵⁰ V základní legislativě je také kladen velký důraz na princip spravedlnosti v souvislosti s právem na speciální pomoc žákům s deprivacemi a problémy rodinnými, sociokulturními či ekonomickými.⁵¹

3.3 Cíle a principy vzdělávacího systému

Španělský vzdělávací systém prošel velmi výraznou reformou, která se odráží v *Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo (LOGSE)* z roku 1990.⁵² Nejdůležitějším bodem je zlepšení kvality vzdělávání prodloužením povinné bezplatné školní docházky o dva roky uskutečňované mezi 6 až 16 rokem žáků, přičemž podle zákona 16 let je minimální pro vstup do pracovního poměru. Dále se zaměřuje na posílení výuky cizích jazyků, uspořádání hudebního a jiného umělecké vzdělávání, zlepšení kvality přípravy pedagogů na jejich povolání provozováním speciálních kurzů a růst evropské a iberoamerické spolupráce v rámci vzdělávání. Jeden z více komplikovaných rozhodnutí, které vyvolalo velkou nespokojenost konzervativního obyvatelstva a církve, bylo uznání výuky náboženství pouze jako volitelného předmětu (bez akademického statusu).⁵³

V roce 1992 zmíněná vzdělávací reforma byla uskutečněna. Došlo k prodloužení povinné školní docházky z osmi let na deset. Také byla vytvořena nová struktura vzdělávacího systému a byly realizovány změny v obsahu a metodách vzdělávání a výuky.

⁴⁹ *Ley Orgánica 9/1995, de 20 de noviembre, de la participación, la evaluación y el gobierno de los Centros Docentes.* [online]. 1995 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r1-lo9-1995.html.

⁵⁰ *Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades.* [online]. 2001 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-2001.html.

⁵¹ *Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo.* [online]. 1990 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/mecd/oposiciones/files/logse.pdf>.

⁵² *Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo* je jeden ze základních legislativních dokumentů španělského školství. V platnost vstoupil roku 1990 a je v něm zakotveno uspořádání vzdělávacího systému, základní práva a principy vzdělávání. (*Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo.* [online]. 1990 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/mecd/oposiciones/files/logse.pdf>.)

⁵³ CARRASCO MONTERO, J. Reálie španělsky mluvících zemí. Plzeň: Jiří Fraus, 1997, s. 18.

Základní principy a cíle vzdělávacího systému Španělska jsou obsaženy v legislativních dokumentech popsanych v předcházející podkapitole, především se jedná o *Ley Orgánica reguladora del Derecho a la Educación (LODE)*.⁵⁴ Shrnutí těchto hlavních cílů uvádí M. Brdek: pěstování úcty k právům a základním svobodám, výchova ke snášenlivosti a duchovní rovnováze dle demokratických principů soužití, zprostředkování osvojení intelektuálních dovedností, pracovních návyků a poznatků vědeckých, technických, humanitních, historických a estetických, příprava mladých lidí k výkonu profesních činností důležitých pro rozvoj společnosti a k aktivní účasti na společenském a kulturním životě, výchova k míru, pro mír, ke spolupráci, solidaritě mezi národy a pěstování úcty ke španělské jazykové a kulturní pluralitě.⁵⁵

Předmětem školské politiky Španělska je zlepšení vzdělávání a školních výsledků, dosažení úspěchu všech v povinné školní docházce, rozšíření poskytování vzdělávání žákům a studentům středních škol a i následného vzdělávání, zvýšení počtu absolventů s titulem Bachillerato a absolventů profesního vzdělávání, podnícení celoživotní vzdělávání a posílení spravedlivého nestranného vzdělávacího systému. Na mezinárodní úrovni se Španělsko snaží o vytýčení společných cílů se zeměmi Evropské unie.⁵⁶

⁵⁴ *Ley Orgánica 8/1985, de 3 de julio, Reguladora del Derecho a la Educación*. [online]. 1985 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo8-1985.html.

⁵⁵ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 137.

⁵⁶ Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: Principios y fines del sistema educativo. [online]. © 2011 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/educacion/sistema-educativo/principios-fines.html>.

3.4 Řízení školství

Z hlediska předávání plných kompetencí ve vzdělávání autonomním oblastem prochází španělský vzdělávací systém decentralizací.⁵⁷

Centrálním a tedy odpovědným orgánem za vzdělávací politiku Španělska je Ministerstvo školství a vědy (Ministerio de Educación y Ciencia - MEC). Do kompetencí MEC spadá například udělování jednotlivých vysvědčení a diplomů, vypracování obecných direktiv k realizaci zákonných norem, struktura a organizace vzdělávacího systému, vypracování regulačních standardů a minimálních požadavků školy, státní školní inspekce, grantová a stipendijní politika, řízení španělských a jazykových škol v zahraničí, koordinace mezinárodní bilaterální a multikulturní spolupráce ve vzdělávání.⁵⁸

Protože je Španělsko děleno na autonomní oblasti, které mají ve většině případů svou správní autonomii (Administraciones Autonómas), existuje v současné době sedm autonomních oblastí s tzv. plnými kompetencemi, které mají normativní a výkonnou činnost.⁵⁹ Z tohoto důvodu MEC koordinuje činnost s autonomními oblastmi, kde v místě odpovídají za vzdělávání obecní úřady. V čele MEC stojí ministr.

Na všech úrovních existují konzultativní a participační orgány. Patří mezi ně Národní rada pro vzdělávání (Consejo Nacional de Educación), která koordinuje rozvoj všeobecného vzdělání, reguluje jeho kurikulum a tvorbu vzdělávacích programů. Každý rok vydává národní zprávu o vzdělávání, pracuje na návrzích koncepčních změn

⁵⁷ Váňová vidí Španělsko jako zemi s **převážně** centralizovaným typem řízení, pro které je charakteristické centrální financování škol a centrálně připravované osnovy. Kromě vnějšího hodnocení prováděné inspektory je řízení většinou podřízeno centrálním orgánům. Jelikož jsou inspektori zaměstnanci centrální správy, je vnější hodnocení jistou mírou zasahování do běžného řízení škol. Ve Španělsku dochází k postupnému předávání kompetencí centrálních orgánů na regionální a místní orgány. Také mají školy možnost vypracovávat a realizovat své vzdělávací projekty. Z tohoto důvodu je Španělsko převážně centralizovaným typem řízení a postupné předávání kompetencí všem autonomním oblastem formuje Španělsko decentralizačním typům řízení vzdělávání. (VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, s. 77–81.)

⁵⁸ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 137–138.

⁵⁹ Jedná se o Andalusii, Kanárské ostrovy, Katalánsko, Galicii, Baskicko, Navarru a Valencii. V těchto případech autonomních oblastí je velmi specifická organizace výuky jejich vlastních národních jazyků, která spadá do rukou tamní správy. Příkladem může být zřízení škol, které poskytují výuku v baskičtině, nazývané Ikastolas. Také existují programy výuky baskičtiny pro dospělé. Podobným způsobem se tato skutečnost rozvíjí v Katalánsku a Galicii. (CARRASCO MONTERO, J. *Realie španělsky mluvících zemí*. Plzeň: Jiří Fraus, 1997, s. 18–19.)

a inovací ve vzdělávání.⁶⁰ Mezi vyšší orgány, prostřednictvím kterých MEC plní své úkoly, patří Státní sekretariát pro vzdělávání (Secretaría de Estado de Educación), pod který spadá ředitelství pro obnovu vzdělávání, školy a instituce pro řízenou odbornou přípravu, pro podporu vzdělávání, pro koordinaci a státní inspekci (Alta Inspección). Další je státní sekretariát pro univerzity a výzkum (Secretaría de Estado de Universidades e Investigación), který zahrnuje ředitelství pro vysoké školy; Vyšší rada pro sport, kam spadá ředitelství pro sport a pro sportovní infrastrukturu; Podsekretariát pro vzdělávání a vědu (Secretaría de Educación y Ciencia), mezi jehož instituce se řadí technický generální sekretariát a ředitelství pro plánování a investice a pro pracovníky a služby.⁶¹

V autonomních oblastech s plnými kompetencemi má každá provincie Úřad pro vzdělávání a vědu (Oficina de Educación y Ciencia). Autonomní oblasti s úplnou vzdělávací pravomocí mají v oblasti vzdělávání své vlastní správní struktury, které odpovídají organizaci státní správy vzdělávání a odborné přípravy. Mají zřízena i oddělení pro vzdělávání kombinované s vědou, sportem či kulturou, což plně odpovídá struktuře státní. Působností těchto komunit je odpovědnost za vzdělávací instituce, za zajišťování míst učitelům ve státních vzdělávacích institucích spadající pod jejich kompetence, za služby technické inspekce, za správu a praktickou realizaci rozhodnutí státu a za plánování a regulaci úrovně vzdělávání, volitelných směrů studia, sekcí, specializací.⁶²

U autonomních oblastí, které dosud nezískaly plné kompetence, spadá vzdělávání do rukou Provinčního ředitelství MEC (Direcciones provinciales). Mezi kompetence orgánu patří zaměstnávání učitelů a dalších pracovníků, uznávání vzdělávacích institucí, nahrazování učebnic a učebních pomůcek, organizace individuálních studijních grantů, organizace dopravy a stravovacích služeb, internátní prázdninová střediska a školy, údržba a vybavení neuniverzitních institucí.⁶³

K provinčním ředitelstvím patří generální sekretariát, oddělení pro vzdělávací program, jednotky pro výstavbu a vybavení a služba technické inspekce provincie. Správní struktura vzdělávání autonomních oblastí bez plných kompetencí je doplňována jinými správními orgány.

⁶⁰ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 138.

⁶¹ *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, s. 132.

⁶² Tamtéž, s. 133.

⁶³ Tamtéž, s. 133.

Obecní městské úřady (Consejos Municipales de Educación) odpovídají za správu vzdělávání v místě. Obecní úřady mají svá školská oddělení, která zajišťují a udržují školní budovy a řízení obecních vzdělávacích programů. Obecní městské školské rady jsou na místní úrovni orgány sociální participace.⁶⁴

Jelikož je španělské školství ve fázi decentralizace, neprobíhá jen přerozdělování pravomocí, ale je potřeba i sociální participace, proto byly zřízeny národní poradenské orgány, které za ni odpovídají. V autonomních oblastech s plnými kompetencemi je to Státní školská rada (Consejo Escolar del Estado) zabývající se plánováním vzdělávání, základních standardů a legislativním poradenstvím, Všeobecná rada pro odbornou přípravu (Consejo General de la Formación Profesional), která je poradním orgánem v oblasti řízení odborné přípravy a odborné přípravy na povolání a rovněž poskytuje pracovně profesní poradenství, a Univerzitní rada (Consejo de Universidades), jejímž úkolem je správa, koordinace a plánování záležitostí týkajících se vysokých škol.⁶⁵ Předsedou Univerzitní rady je ministr školství. Regionální školská rada (Consejos Escolares Territoriales) je orgánem sociální participace autonomních oblastí bez plných kompetencí.⁶⁶

Na úrovních škol se na řízení vzdělávání podílejí ředitel školy, její tajemník a studijní vedoucí. Mezi kolegiální orgány patří rady škol (Consejo Escolar). Tu mají každé instituce financované z veřejných prostředků. Rady škol jsou různorodé. Skládají se z učitelů, rodičů, žáků starších 12 let, zaměstnanců školy a místní správy. Mezi kompetence Rady školy patří volba ředitele, schvaluje rozpočet a roční plán školy, rozhoduje o přijímacích procedurách a disciplinárním řízení a hodnotí výroční správu školy.⁶⁷ Na každé škole dále působí tzv. Claustro, komise učitelů, která spravuje kurikulární management, koordinaci výukových a jiných školních aktivit, hodnocení žáků a pomoc žáků s učebními poruchami.⁶⁸ Soukromé dotované vzdělávací instituce smějí mít pouze ředitele školy, radu škol a shromáždění učitelů.

Zákon univerzitního vzdělávání z roku 2001 poskytuje univerzitám specifické pravomoci.⁶⁹ Mohou provádět výuku i výzkum, mají právní subjektivitu a správní

⁶⁴ *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, s. 133.

⁶⁵ Ley Orgánica de Universidades, čl. 28–30, odst. 4.

⁶⁶ *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, s. 133–136.

⁶⁷ Ley Orgánica de Educación, čl. 126–127, kap. 3, odst. 5.

⁶⁸ Ley Orgánica de Educación, čl. 128–129, kap. 3, odst. 5.

⁶⁹ *Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades*. [online]. 2001 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-2001.html.

pravomoc. Podle tohoto zákona musí založit každá univerzita sociální radu (Consejo Social), univerzitní senát (Claustro Universitario), řídicí rady (Juntas de Gobierno) a fakultní rady (Juntas de Facultad). Nesmí chybět řídicí orgány jednotlivců, odpovídající za správu a financování, jako je rektor, zástupci rektora, generální tajemník, děkan atd.⁷⁰ Organizaci na soukromých univerzitách nestanovuje žádná právní úprava. Participace je organizována školskými subjekty (profesory, studenty, administrativním a obslužným personálem) a prostřednictvím sociální rady, která schvaluje rozpočet a finanční aktivity univerzity.⁷¹

Tab. 2 Administrativní struktura vzdělávacího systému a kompetence jednotlivých úrovní administrace

	Kompetence
Státní správa	Základní struktura vzdělávacího systému, minimální požadavky škol, mezinárodní spolupráce, hlavní podpora a koordinace výzkumu, hlavní program vzdělávání a regulace akademických a profesionálních titulů, státní inspekce, politika pomoci při studiu, vlastnictví a administrace veřejných vzdělávacích institucí v zahraničí, právní systém zahraničních institucí ve Španělsku, vzdělávací statistiky atd.
Správa autonomních oblastí	Správní vlastnictví ve svém teritoriu, vytváření a autorizace vzdělávacích institucí, vlastní správa, rozvíjení vzdělávacího programu, orientace a pozornost na žáky, pomoc a podpora atd.
Místní správa	Přidělení pozemku pro výstavbu veřejných vzdělávacích institucí, zachování, údržba a obměna institucí neprimárního a primárního vzdělávání, program mimoškolních aktivit, dohled na plnění povinné školní docházky atd.

Zdroj: CENTRO DE INVESTIGACIÓN Y DOCUMENTACIÓN EDUCATIVA. *El sistema educativo español*. Madrid: Secretaría General Técnica, Subdirección General de Información y Publicaciones, 2002, s. 15.

⁷⁰ Ley Orgánica de Universidades, čl. 13–26, kap. 1, odst. 3.

⁷¹ *Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, s. 134.

3.5 *Financování školství*

Vzdělávací instituce mohou být státní, soukromé státem dotované nebo soukromé státem nedotované, které podléhají pravomoci správ pro vzdělávání na státní úrovni nebo na úrovni autonomních oblastí. Vzdělávání je dotováno z větší části veřejnými prostředky poskytující MEC a vzdělávacími správami (Administraciones Educativas Autónomas) autonomních oblastí. Soukromé finance, které doplňují veřejné dotace v rámci školního materiálu, dopravy atd., pocházejí ze zdrojů rodin a hlavně soukromých institucí.

Ústřední vláda financuje zejména státní vzdělávací priority a granty a také podporuje studentské a rodičovské asociace. Školy, které poskytují povinnou školní docházku, jsou plně financovány a musí vzdělávání provozovat zdarma.⁷² Soukromé školy jsou financovány v případě, že zajišťují povinnou školní docházku bezplatně. V tomto případě se musí řídit státními normami a vzdělávacími standardy. Soukromé školy, které nejsou dotované veřejnými finančními prostředky, mají úplnou autonomii ve své vnitřní správě. Na univerzitách studenti platí registrační poplatky, kterými hradí výdaje na vzdělávání. Na rozdíl od studentů soukromých škol nehradí plnou výši.

3.6 *Inspekce*

Ve Španělsku existují dvě úrovně školské inspekce. Státní inspekce (Alta Inspección), kterou provádí MEC, je zavedena v autonomních oblastech s plnými kompetencemi ve vzdělávání. Inspekce dohlíží na dodržování pravidel upravujících strukturu a organizaci vzdělávacího systému.⁷³ Technická inspekce (Inspecciones Técnicas de Educación) s vlastní organizací provádí inspekci v příslušném teritoriu.

⁷² Ley Orgánica de Educación, čl. 150, kap. 1, odst. 7.

⁷³ Příkladem činnosti státní inspekce je kontrola, zda plány, kurikula, pedagogické pokyny a materiál pro výuku odpovídají požadavkům schválených státní správou, kontrola struktury a organizace volitelných směrů vzdělávání, úrovně a cyklů vzdělávání a délka studia, kontrola řádného přidělování studijních grantů, subvencí atd. (*Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, s. 134–135.)

Snaží se podporovat a řídit vzdělávací činnost, sledovat a hodnotit systém vzdělávání tak, aby dosahoval stanovených cílů.

Na univerzitách působí servisní inspekce (Inspección de Servicios), jejíž působnost je vymezena v základních ustanoveních univerzity. Struktura a organizace záleží na rektorovi univerzity, který jmenuje a odvolává vrchního inspektora (Inspector Jefe) a všechny ostatní členy. Inspektorem může být i zaměstnanec, který působí jako pedagog, ale jeho jmenování ho zbavuje pedagogické činnosti. Mezi nejdůležitější funkce patří dohlížení na všechny univerzitní služby, provádění postihů a kontroly v rámci disciplinárního řízení, školení všech disciplinárních složek, poradenství, projednávání, kontrola a evaluace realizačních žádostí a inspekčních zpráv, předkládání zpráv o činnosti rektorovi jednou ročně atd.⁷⁴

3.7 Struktura vzdělávacího systému Španělska

Roku 1992 byla povinná školní docházka vzdělávací reformou prodloužena o dva roky. Nyní je délka povinného vzdělávání deset let. Předchází mu nepovinná předškolní výchova, na kterou navazuje povinné šestileté základní vzdělávání. Základní vzdělání je ukončeno absolvováním povinné střední školy trvající 4 roky. Studenti mohou pokračovat ve studiu na obecných nebo odborných středních školách. Vysokoškolské vzdělání se získává na třech typech univerzitních institucí.

Předškolní výchova se uskutečňuje v jeslích, které je určené pro děti do 3 let. Pro děti starší do 6 let jsou zřizovány mateřské školy. Předškolní výchova je dobrovolná a bezplatná v zařízeních zřizovaných veřejným sektorem. Předškolní výchova má zajišťovat harmonický rozvoj osobnosti dítěte a jeho přípravu na školu.⁷⁵

Základní vzdělávání je určeno dětem od 6 do 12 let. Trvá šest let a je rozděleno do tří dvouletých cyklů. Žák je hodnocen během celého cyklu. Na konci každého cyklu jsou jeho výsledky porovnávány se standardem, kterého má být dosaženo. Postup do dalšího ročníku je automatický. Toto primární vzdělávání je ukončeno bez certifikace. Cíl vzdělávání je určen kurikulem vypracovaným vládou.

⁷⁴ CENTRO DE INVESTIGACIÓN Y DOCUMENTACIÓN EDUCATIVA. *El sistema educativo español*. Madrid: Secretaría General Técnica, Subdirección General de Información y Publicaciones, 2002, s. 93

⁷⁵ Ley Orgánica de Educación, čl. 12–15, kap. 1, odst. 1.

Jsou definovány na úrovni hlavních a minimálních cílů. Stanovení metodických návodů a hlavních zásad je v rukou Ministerstva školství. Školy rozhodují o výběru učebnic a provádějí konkretizaci pokynů ministerstva.⁷⁶

Střední vzdělávání má tři úrovně. Povinné střední vzdělávání od 12 do 16 let se uskutečňuje na střední škole rozdělené do dvou cyklů. Je jim dovršena povinná školní docházka a připravuje absolventy na nástup do práce nebo na další vzdělávání. Součástí studia je i odborná příprava. Postup do vyššího ročníku je automatický. Studium je ukončeno obdržáním certifikátu. Od 16 do 18 let mohou studenti absolvovat všeobecné vzdělávání tzv. Bachillerato nebo střední stupeň odborné přípravy.⁷⁷ Střední školy poskytují polooborné vzdělávání nebo vyšší odborné vzdělávání. Připravují tak absolventy na vysokoškolské vzdělávání nebo nejvyšší stupeň odborné vzdělávání (enseñanzas superiores).

Bachillerato představuje střední školu s maturitou. Studium je nepovinné a trvá dva roky. Podmínkou k přijetí je osvědčení o ukončení povinného sekundárního vzdělávání. Závěrečné zkoušky se neskládají. Pokud student prospěl ve všech předmětech, obdrží osvědčení o absolvování.⁷⁸

Odborná příprava (Educación de Formación Profesional – F.P.E.) umožňuje studium na vysokých školách a uplatnění na trhu práce. Odborné vzdělávání se uskutečňuje v tzv. modulech a obsahuje dva stupně. Středním stupněm a vyšší stupeň, na který je možno nastoupit po složení maturity. Vzdělání odborné přípravy poskytují dva typy institucí. Všeobecně vzdělávací školy s odbornou přípravou navazující na povinné sekundární vzdělávání. Studium je ukončeno závěrečnou zkouškou a absolventi obdrží vysvědčení o středním vzdělávání. Vzdělání tohoto typu škol představuje druhý kvalifikační stupeň uznávaný zeměmi Evropské unie. A dále jsou to vyšší odborné školy, které navazují na maturitu a připravují především pro studium na vysokých školách příbuzného zaměření a na budoucí profesi. Toto studium je zařazeno do třetího kvalifikačního stupně.⁷⁹

Vysokoškolské vzdělávání se uskutečňuje na univerzitních fakultách, vysokých technických a polytechnických školách a univerzitních školách. Součástí univerzitních fakult bývá univerzitní kolej. Univerzitní studium se uskutečňuje ve třech cyklech.

⁷⁶ Ley Orgánica de Educación, čl. 16–21, kap. 2, odst. 1.

⁷⁷ Ley Orgánica de Educación, čl. 22–44, kap. 3–5, odst. 1.

⁷⁸ Ley Orgánica de Educación, čl. 32–37, kap. 4, odst. 1.

⁷⁹ Ley Orgánica de Educación, čl. 39–44, kap. 5, odst. 1.

První cyklus trvá tři roky a je zaměřeno na profesionální orientaci. Absolventi obdrží titul „Diplomado“, „Arquitecto Técnico“ nebo „Ingeniero Técnico“.⁸⁰

Délka druhého stupně je čtyři až pět let. Výjimku tvoří studium medicíny, které trvá šest let. Na konci absolventi obdrží titul „Licenciado“, „Ingeniero“ nebo „Arquitecto“. S těmito tituly je možno postoupit do třetího cyklu studia (Doctorado).⁸¹

V souladu se všeobecnými zásadami ministerstva školství si univerzity schvalují svá kurikula. Podmínkou pro přijetí je osvědčení o Bachillerato a složení přijímací zkoušky.⁸² Studium není bezplatné. Výši školného určují autonomní oblasti. Pro podporu studia existuje systém stipendií.⁸³

Španělský vzdělávací systém neopomíjí i důkladné **vzdělávání pedagogů**. Zákony pamatují na **jedince se speciálními výchovnými a vzdělávacími potřebami**.

Univerzitní pedagogické školy vzdělávají učitele předškolních a základních škol. Tříletým studiem absolvent získává diplom učitele. Učitelé sekundárního vzdělávání se zaměřují pouze na jeden vyučovací předmět. Toto studium poskytují univerzitní fakulty nebo vysoké technické školy. Předpokladem je absolvování studijního programu na Institutu pedagogických věd (Instituto de Ciencias de la Educación). Povinnými jsou i kurzy dalšího vzdělávání učitelů.⁸⁴

Již z ústavy z roku 1987 vychází právo na vzdělávání každého. Podle typu postižení existují pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami speciální školy. Velkou snahou je zařazovat hendikepované žáky do běžných škol. Pro žáky, kteří opravdu ze závažných důvodů nemohou navštěvovat běžné školy, jsou zřizována speciální vzdělávací centra. Pokud není takové centru v oblasti pro žáka dostupné, poskytují výuku běžné školy ve speciálních výukových hodinách. Podobným způsobem se snaží španělský vzdělávací systém vyhovět žákům nadaným a talentovaným.⁸⁵

⁸⁰ Real Decreto 1393/2007, čl. 9, kap. 2.

⁸¹ Real Decreto 1393/2007, čl. 10–11, kap. 2.

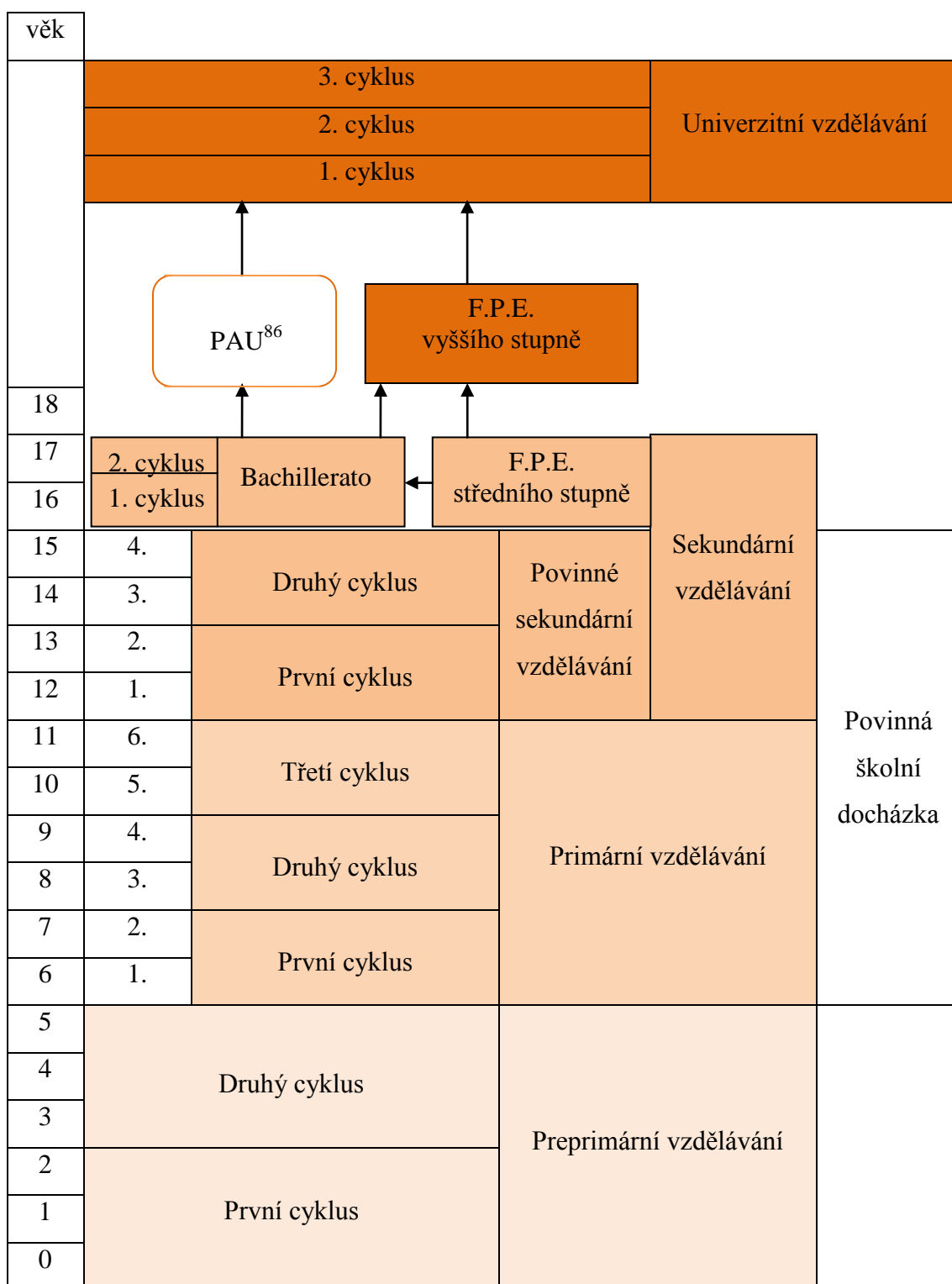
⁸² Ley Orgánica de Universidades, čl. 42, odst. 8.

⁸³ Ley Orgánica de Universidades, čl. 45, odst. 8.

⁸⁴ Ley Orgánica de Educación, čl. 91–106, kap. 1–5, odst. 3.

⁸⁵ Ley Orgánica de Educación, čl. 71–79, kap. 1–3, odst. 2.

Obr. 2 Schéma španělského vzdělávacího systému

Zdroj: CENTRO DE INVESTIGACIÓN Y DOCUMENTACIÓN EDUCATIVA. *El sistema educativo español*. Madrid: Centro de Publicaciones del Ministerio de Educación y Ciencia, 2002, s. 13.

⁸⁶ PAU je ve španělštině zkratka pro přijímací zkoušku na univerzitu (La Prueba de Acceso a la Universidad), jež je dále popsána v kapitole 5.2.

4 Internacionalizace vzdělávání

Součástí čtvrté kapitoly je pojednání o evropské mezinárodní vzdělávací politice, které je soustředěno na studijní programy v zemích Evropské unie. Kapitola je odkazem na skutečnost, na kterou má poukázat srovnání terciární úrovně vzdělávání České republiky a Španělska, zda je opravdu terciární sféra vzdělávání obou zemí tak podobná, že je možná snadná mobilita studentů a následné uznání jejich zahraničního studia na vysílajících školách. Záměrem je předat informace o možnosti mobility studentů Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.⁸⁷ Téma je natolik přitažlivé a otevírá mnoho nedotčených otázek, že je hodno samostatného spisu. Proto se nejedná o podrobný výklad evropské vzdělávací politiky. Jde spíše o uvedení do problematiky této oblasti, a to i z důvodu omezenosti rozsahu a poněkud odlišného, avšak úzce souvisejícího, hlavního tématu práce. K napsání kapitoly přispěla existence nesčetných a dnes nepostradatelných možností studentů. Autorka práce má zkušenosti s pobytem v zahraničí pořádané katedrou romanistiky FF UP, proto kapitola k těmto zahraničním pobytům směřuje.

Zdrojem informací internacionalizace vzdělávání mohou být autoři jako L. Čerych, M. Brdek, J. Průcha, J. Kotásek, A. Staněk, L. Rovná atd. Inspirací pro účast na mezinárodních studijních pobytech jsou pak jednotlivá oddělení zahraničních styků na školách a univerzitách.

4.1 Evropská vzdělávací politika

L. Čerych poukazuje na významnou roli vzdělávání při utváření jednotné evropské společnosti: „*Vzdělávání se stalo klíčovou rolí v ekonomickém rozvoji, v boji proti nezaměstnanosti, proti sociálním nerovnostem a proti exkluzi neboli vylučování či znevýhodňování určitých skupin ve společnosti, jakož i ve zvyšování konkurenceschopnosti evropských zemí. Stává se klíčovým faktorem ve vývoji*

⁸⁷ Dále jen FF UP.

k plně demokratické a participativní společnosti a utvoření cíle Evropy občanů.“⁸⁸
Proto jsou také vytvářeny společné cíle a principy vzdělávání Evropské unie.

I když je Evropské společenství založeno původně jako hospodářské, vzniká mnoho důležitých programů a dokumentů, které evropskou vzdělávací politiku podněcují. V roce 1876 byl přijat akční program ve vzdělávání, ve kterém je zakotvena důležitost evropské mobility studentů, učitelů a badatelů. Postupně je kladen důraz na podporu Evropského společenství ve výměnách mladých lidí na všech vzdělávacích úrovních, možnosti studia alespoň dvou cizích jazyků již v průběhu povinné školní docházky, neustálé diskusi o evropských otázkách na školách, usnadnění přechodu absolventů do zaměstnání a umožnění platnosti odborné kvalifikace i v ostatních zemích.⁸⁹ Významným mezníkem evropské vzdělávací politiky se stává podepsání Maastrichtské smlouvy roku 1992.⁹⁰ Mezi rokem 1975 a 1985 byly přijaty direktivy, které se týkají vzájemného a automatického uznání diplomů a certifikátů a také opatření k právům držitelů příslušných diplomů či certifikátů provozovat dané povolání v členských zemích.⁹¹

V roce 1980 vznikla EURYDICE za účelem snazší výměny informací a zkušeností mezi pracovníky státní správy a informace poskytovat všem, kteří jsou do oblasti vzdělávání zapojeni. Jedná se o evropskou informační síť o školství v zemích Evropské unie a zemích přidružených. Každoročně vydává zprávu pro Evropskou komisi týkající se klíčových údajů o školství v Evropské unii.⁹²

⁸⁸ ČERYCH, L. *České vzdělání a Evropy: strategie rozvoje lidských zdrojů v ČR při vstupu do Evropské unie: program Phare, projekt č. CZ 9405-01-03-01*. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999, s. 6.

⁸⁹ Tamtéž, s. 6.

⁹⁰ V Maastrichtské smlouvě se například hovoří o uznání formálního vzdělání jako jedné ze specifických oblastí spadajících do zodpovědnosti Evropské unie. Je v ní zdůrazňována doplňovací role v národní vzdělávací politice dle principů subsidiarity, podpoření výměny informací a spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, rozvíjení evropské dimenze ve vzdělávání a podpory politiky v oblasti odborné přípravy, výměny studentů a učňů i výměny informací a zkušeností. (Tamtéž, s. 6–7.)

⁹¹ Uznání funguje na principu porovnání výsledných kompetencí předkládaných diplomů. Čerych hovoří o systému založeného na vzájemné důvěře, nikoliv hledání a shledávání shod ve vzdělávání jednotlivých zemí. (Tamtéž, s. 8.)

⁹² ROVNÁ, L. *Průvodce studenta Evropskou unií*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 200, s. 13.

4.2 Programy evropské spolupráce a mobility

Programy evropské spolupráce a mobility jsou významnou složkou evropské vzdělávací politiky. Mezi nejznámější se řadí Erasmus, Lingua, Comett, Petra, Force, Mládež pro Evropu. Některé programy jsou již ukončeny a jiné byly začleněny pod nově vzniklé. Dnešními nepostradatelnými vzdělávacími programy jsou Sokrates, Leonardo da Vinci a Mládež.⁹³

Program SOKRATES vznikl v roce 1995. Základ programu tvoří Comenius (program v rámci všeobecného vzdělávání), Erasmus (program vysokoškolského vzdělávání) a Grundtvig (program pro celoživotní vzdělávání). Na ně navazují další programy jako Lingua (program na podporu jazykového vzdělávání), Minerva (program otevřeného a distančního vzdělávání), průzkum a inovace (zabývá se základními otázkami a problémy v oblasti vzdělávání v zúčastněných zemích), společenské akce (cílem je spolupráce s dalšími programy EU) a doplňkové aktivity.⁹⁴

Erasmus, který je nejvýznamnějším programem evropské spolupráce pro vysokoškolské studenty, vznikl v roce 1987. Je založen na dobrovolném principu a nabídky se dostává až statisícům studentů ročně. V roce 2011/2012 je do programu zapojeno 27 členských států Evropské unie, země ESVO (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko) a kandidátskými zeměmi jsou Chorvatsko a Turecko.⁹⁵ Hlavním cílem je posílení spolupráce vysokých škol v rámci Evropy při realizaci vzdělávací politiky v jednotlivých zemích, postupně sblížovat vzdělávací systémy a odstraňovat bariéry mezi národy a zeměmi na základě navázání kontaktů s vysokými školami v zemích Evropské unie a uzavření bilaterálních smluv o spolupráci.⁹⁶ V posledních letech patří Česká republika k zemím, které na studijní pobyty v programu Erasmus vysílají největší podíl svých studentů.⁹⁷ Mobilitu studentů podporuje studentská organizace Erasmus Student Network (ESN), jejíž cílem je motivace ke studiu v zahraničí, poskytovat potřebné informace týkající se mobility studentů, zdokonalení

⁹³ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 37.

⁹⁴ Tamtéž, s. 37–38.

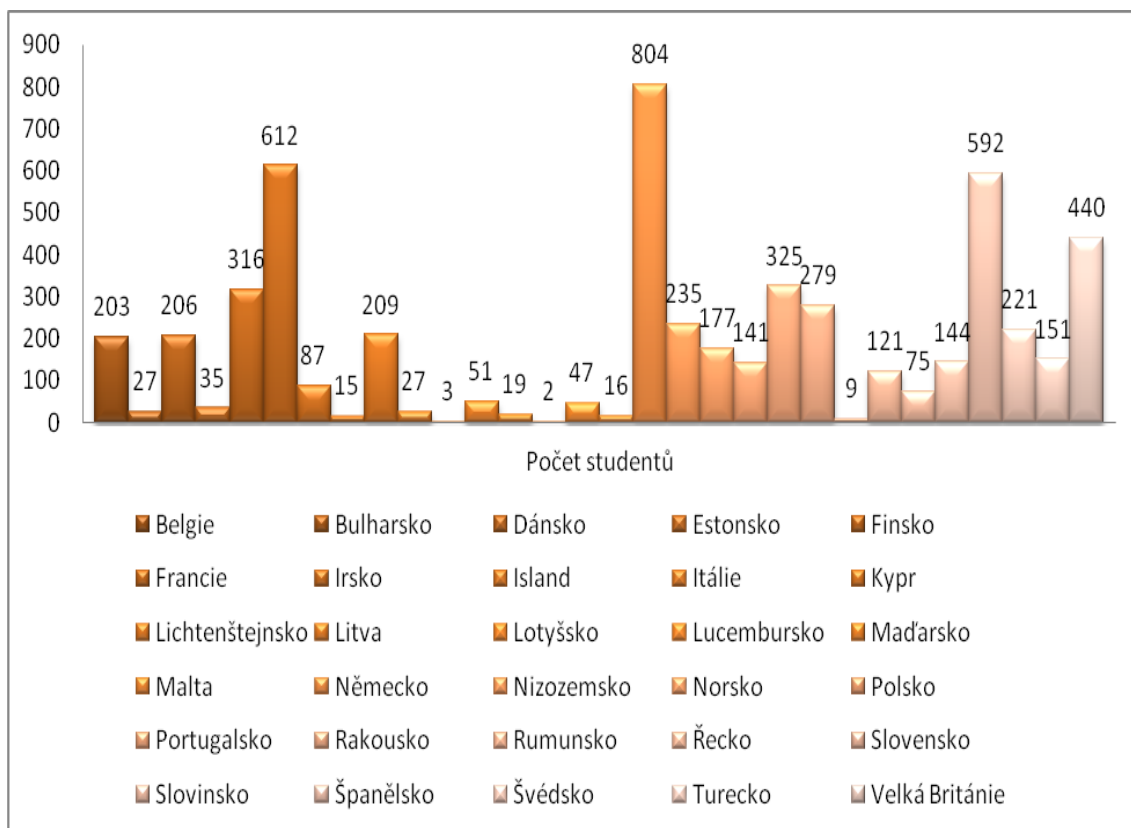
⁹⁵ NAEP: Erasmus – Pro studenty: Kam vyjet? [online]. © 2007-2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&.

⁹⁶ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 41–42.

⁹⁷ KRŇANSKÁ, P. E. *Erasmus očima studentů*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2010, s. 5.

přístupnosti k zahraničním studijním pobytům, práce na zdokonalování integrace studentů v zahraničí aj.⁹⁸

Graf 1 Počet vyjíždějících českých studentů na studijní pobyt v programu Erasmus dle cílových zemí v akademickém roce 2010/2011

Zdroj: NAEP: Erasmus - Statistika: Statistika mobility studentů a zaměstnanců. [online]. © 2007-2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&.

LEONARDO DA VINCI je program určený absolventům učňovských, středních vyšších a vysokých škol pro získání v daném oboru odbornou praxi, které se uskutečňují v podobě stáže, výměny, pilotních projektů, projektů sítí organizací atd. Cílem je zlepšovat dovednosti a kompetence absolventů s cílem zvýšení zaměstnatelnosti a většího uplatnění na evropském trhu práce, zdokonalení kvality a přístupu k dalšímu vzdělávání a zdůraznění významu a posílení úlohy odborného vzdělávání.⁹⁹

⁹⁸ Erasmus Student Network: What is ESN?. [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z: <http://www.esn.org/content/what-esn>.

⁹⁹ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 45.

Cílem program MLÁDEŽ je usnadňovat mobilitu méně privilegovaných mladých lidí mimo rámec vzdělávacího cyklu s cílem usnadnit jim přístup k místním projektům, které by doplnily jejich občanské vzdělání. Příkladem může být akce Mládež pro Evropu, která pro mladé lidi organizuje výměnné pobyty s různými tematikami.¹⁰⁰

4.3 Zahraniční pobyty Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Vždy v září přiděluje ministerstvo jednotlivým vysokým školám stipendijní místa v rámci mezistátních kulturních dohod. Následně je mezi příslušnou fakultou či katedrou a partnerskou institucí uzavřena bilaterální smlouva.

FF UP nabízí studijní pobyty v rámci programu na podporu rozvoje internacionalizace, Ceepus, Erasmus, Leonardo, Grundtvig, Višegrádského fondu, Merrillova, Fulbrightovy nadace, Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru (EHP) a Norska aj.¹⁰¹

Program na podporu internacionalizace je projektem MŠMT ČR, který podporuje mezinárodní mobilitu studentů vysokých škol v rámci mezinárodních smluv, což představuje stipendijní pobyty v zahraničí, které nabízí Dům zahraničních služeb MŠMT a informuje o nich Akademická informační agentura, nebo bilaterálních smluv o přímé spolupráci mezi vysokými školami, popř. formou „free movers“, kdy v případě této formy je studijní pobyt finančně podpořen i jinými vzdělávacími programy EU.¹⁰² Jako tzv. fremover se zájemci zapojují individuálně a návrh na vyslání či žádost o předělení stipendia prostřednictvím Akademické informační agentury.

CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies) je projekt, který se zaměřuje na podporu styků mezi Českou republikou, Bulharskem, Chorvatskem, Maďarskem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Slovenskem, Slovinskem, Srbskem, Albánií, Bosnou a Hercegovinou a Makedonií. Program je určen

¹⁰⁰ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 47.

¹⁰¹ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/>

¹⁰² Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Rozvoj internacionalizace. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/rozvoj-internacionalizace/>.

pro pregraduální studenty od ukončeného druhého semestru, postgraduální studenty a pedagogy vysokých škol. Do programu se lze zapojit v rámci sítí vysokých škol nebo individuálně.¹⁰³

Grundtvig je v rámci Programu celoživotního učení zaměřen na výukové a vzdělávací potřeby osob ve všech formách vzdělávání dospělých a na instituce a organizace nabízející nebo podporující toto vzdělávání v rámci Evropské unie.¹⁰⁴

Višegrádský fond se zaměřuje na spolupráci mezi Českou republikou, Maďarskem, Polskem a Slovenskem. Umožňuje postgraduálním studentům, kteří nesmějí být starší 35 let, vysokou finanční podporu v jejich studijních či výzkumných pobytech.¹⁰⁵

Merrillův program není evropským pobytem, ale velice lákavým ročním studijním pobytem na vysoké škole v USA, který je sponzorovaný soukromou osobou Charlesem Merrillem a partnerskými školami v USA.¹⁰⁶

Fulbrightova nadace je stipendijním programem, který poskytuje českým nebo americkým občanům možnost studovat, vyučovat či provádět výzkum v USA nebo České republice.¹⁰⁷

Finanční mechanismy EHS/Norska založily v roce 2004 tři nečlenské státy Evropské unie (Island, Lichtenštejnsko a Norsko). Norské království založilo i vlastní Norský finanční mechanismus. V rámci těchto programů je poskytována finanční pomoc státům Evropské unie a studijní i pracovní pobyty na vzdělávacích institucích v Norsku, Lichtenštejnsku a na Islandu.¹⁰⁸

¹⁰³ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: CEEPUS. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/ceepus/>.

¹⁰⁴ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Grundtvig. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/grundtvig/>.

¹⁰⁵ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Višegrádský fond. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/visegradsky-fond/>.

¹⁰⁶ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Merrillův program. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/merrilluv-program/>.

¹⁰⁷ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Fulbrightova nadace. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/fulbrightova-nadace/>.

¹⁰⁸ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: EHP-Norsko. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/ehp-norsko/>.

Erasmus (Lifelong Learning Programme) je program Evropské unie pro podporu mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělání.¹⁰⁹ Na Univerzitě Palackého má program probíhat v letech 2007–2013.

Zpravidla má každá fakulta své oddělení zahraničních styků a každá fakulta má stanoveného koordinátora, u kterých student může získat potřebné informace. Student by měl dbát na odpovídající pobyt jeho studiu a jazykovým znalostem a zhodnotit důsledky studia v zahraničí pro jeho studium na vysílající univerzitě. Tedy uznání kurzů absolvovaných v zahraničí nebo například udělení individuálního studijního plánu pro splnění povinností mateřské univerzity. Každá fakulta či katedra si pak stanoví termín a kritéria výběrového řízení, který ve většině případů připadá na měsíc únor.¹¹⁰

Každý student může vyjet na studijní pobyt Erasmus pouze jednou během celého studia na VŠ. Druhý pobyt v rámci programu Erasmus je možný pouze jako pracovní stáž. Základními podmínkami programu Erasmus pro studijní pobyty v zahraničí je především uzavření bilaterální smlouvy Erasmus mezi dohodnutými institucemi, student musí mít ukončený minimálně první ročník negraduálního studia, studijní pobyt v rámci programu Erasmus je jeho první účastí a během studijního pobytu není možné studium na Univerzitě Palackého ukončit nebo přerušit. Délka studijního pobytu je stanovena minimálně na tři měsíce, přičemž nesmí přesáhnout dobu dvanácti měsíců v rámci jednoho akademického roku.¹¹¹

Student, který splňuje všechny podmínky pro přijetí do programu Erasmus, má právo na stipendium. Finanční prostředky jsou dotované z fondů Evropské unie a ze státního rozpočtu. Výše stipendia se odvíjí od délky studijního pobytu v zahraničí,

¹⁰⁹ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Stipendijní programy: Erasmus. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/stipendijni-programy/erasmus/>.

¹¹⁰ Platí i pro studijní pobyty Erasmus ve Španělsku pořádané katedrou romanistiky FF UP.

¹¹¹ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Erasmus: Informace pro zájemce: Za jakých podmínek se mohu programu zúčastnit?. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-zahranicnich-vztahu/oddelenizahranicnich-vztahu/erasmus/studium/informace-pro-zajemce/>.

kteřá se přepočítává na počet měsíců.¹¹² Částka je stanovena v eurech a pro studijní pobyt ve Španělsku v akademickém roce 2011/2012 činí 409 eur na měsíc.¹¹³

Po návratu ze studijního pobytu má student mnoho povinností. Jedna z hlavních je odevzdání výpisu výsledků studia. Tím je potvrzeno, že student strávil v zahraničí dobu uvedenou ve finanční dohodě a dodržel schválený studijní program specifikovaný ve studijní smlouvě. V případě nesplnění studijního programu může škola požadovat vrácení i celé výše stipendia.¹¹⁴ Pokud student splnil studijní program v zahraničí, může si dosažené studijní výsledky nechat uznat. Uznání umožňuje European Credit Transfer System (ECTS), který představuje systém přidělování a přenosu akademických titulů a usnadňuje tak uznávání studia na zahraničních vysokých školách.¹¹⁵

Informace o zahraničních vysokých školách a zkušenostech studentů lze získat ze zpráv z mobility studentů Erasmus v databázi Národní agentury pro evropské vzdělávací programy (NAEP).¹¹⁶

¹¹² Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Erasmus: Informace pro zájemce: Financování. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-zahranicnich-vztahu/oddeleni-zahranicnich-vztahu/erasmus/studium/informace-pro-zajemce/>.

¹¹³ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Erasmus: Informace pro zájemce: Výše stipendia pro rok 2011/2012. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-zahranicnich-vztahu/oddeleni-zahranicnich-vztahu/erasmus/studium/informace-pro-zajemce/>.

¹¹⁴ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Erasmus: Informace pro zájemce: Akademické uznání. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-zahranicnich-vztahu/oddeleni-zahranicnich-vztahu/erasmus/studium/informace-pro-zajemce/>.

¹¹⁵ Oddělení zahraničních vztahů Univerzity Palackého v Olomouci: Erasmus: Informace pro zájemce: Co znamená ECTS. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/struktura-up/rektorat/useky-prorektoru/usek-zahranicnich-vztahu/oddeleni-zahranicnich-vztahu/erasmus/studium/informace-pro-zajemce/>.

¹¹⁶ NAEP: Zprávy z mobility studentů Erasmus: databáze zkušeností. [online]. [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://erasmus-database.naep.cz/modules/erasmus/>.

Obr. 3 Přehled míst studijních pobytů v rámci programu Erasmus ve Španělsku na katedře romanistiky FF UP ¹¹⁷

Zdroj: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci: Smlouvy o spolupráci: smlouvy programu Erasmus. [online]. 22. 12. 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/zahranicni-partneri/#c2267>.

¹¹⁷ Katedra romanistiky FF UP má uzavřené smlouvy s jedenácti univerzitami po celém Španělsku. Smlouvy platí do roku 2013 a celkem se může účastnit 43 studentů. Další místa nabízí katedra historie, filozofie a anglistiky, které nabídku rozšiřují o univerzitu v San Sebastianu. (Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci: Smlouvy o spolupráci: smlouvy programu Erasmus. [online]. 22. 12. 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/menu/zahranicni-vztahy/zahranicni-partneri/#c22674>.)

5 Terciárního vzdělávání České republiky a Španělského království

Poslední kapitola je věnována hlavnímu cíli práce. Analyzuje vysokoškolské vzdělávání České republiky a Španělska, což umožňuje komparaci dané vzdělávací úrovně. Obsah terciárního vzdělávání obou zemí je zaměřen na podmínky přijetí na toto studium, formy vzdělávání, organizaci a harmonogram studia, způsob hodnocení studentů a závěrečné získávání kvalifikací. Následně jsou tyto hlediska vzdělávací úrovně podrobeny komparaci. Výklad je doplněn aktuálními otázkami vývoje v této sféře vzdělávání.

Výklad terciárního stupně vzdělávání ve Španělsku je rozdělen na oblast univerzitního vzdělávání, profesního formování a speciálního vzdělávání. Dle legislativy existuje ve Španělsku hlavní/základní vzdělávací proces (Enseñanzas de Régimen General), který zahrnuje předškolní vzdělávání, základní vzdělávání na základních a povinných středních školách, Bachillerato, odbornou přípravu středního stupně (F.P.E. de grado medio), vyšší odbornou přípravu (F.P.E. de grado superior) a vysokoškolské vzdělávání.¹¹⁸ Speciální oblast vzdělávání (Enseñanzas de Régimen Especial) představuje studium uměleckých směrů (hudba a tanec, výtvarné umění a návrhářství), jazyků a sportu napříč několika vzdělávacími úrovněmi.¹¹⁹ Studium hudby a tance lze začít již na základních školách a pokračovat v něm na povinných středních školách, nepovinných středních školách atd. Ostatní studia (F.P.E., studium sportů) počínají středním stupněm (grado medio), které spadá pod vyšší sekundární vzdělávání, a na které navazuje vyšší stupeň (grado superior) představující terciární vzdělávání.

Informace o terciárním vzdělávání České republiky jsou rozděleny na univerzitní a neuniverzitní, které zahrnuje státní i soukromé vysoké školy. Do této úrovně vzdělávání patří i některé studijní programy pořádané konzervatořemi. Z hlediska převládajícího poskytovaného středního vzdělávání spadají zejména do úrovně vyššího sekundárního vzdělávání, proto je o nich v textu zmíněno pouze menší poznámkou.

¹¹⁸ Ley Orgánica de Educación, čl. 12–44, kap. 1–5, odst. 1.

¹¹⁹ Ley Orgánica de Educación, čl. 45–65, kap. 6–8, odst. 2.

5.1 Česká republika

Terciární vzdělávání v České republice se dělí na vzdělávání vysokoškolské a vyšší odborné.¹²⁰ Vysokoškolské vzdělávání poskytují vysoké školy. Vyšší odborné vzdělávání se uskutečňuje na vyšších odborných školách a také na konzervatořích.¹²¹ Novelou zákona o vysokých školách z roku 2001 je zavedena třístupňová struktura vysokoškolského vzdělávání.¹²² Jedná se o bakalářský, magisterský a doktorský studijní program vzdělávání. V některých případech magisterský studijní program nenavazuje na bakalářský. Pak se jedná o nestrukturované studijní programy v délce 4 – 6 let. Mohou to být ty, kterým ještě nevypršela akreditace nebo studijní programy v oborech jako je například medicína.

Hlavní právní úpravou v terciární sféře vzdělávání je *zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)*.¹²³ Zákon rozlišuje vysoké školy na univerzitní a neuniverzitní a umožnil vznik soukromým vysokým školám.¹²⁴

Vysoké školy (VŠ) jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Jsou vrcholnými centry vzdělanosti nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Cílem vysokoškolského vzdělávání je poskytnout studentům odpovídající profesní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou práci, podílet se na celoživotním vzdělávání, přispívat k rozvoji občanské společnosti a rozvíjet mezinárodní (evropskou) spolupráci ve všech

¹²⁰ Základní právní legislativou terciárního vzdělávání je zákon o vysokých školách, školský zákon a vyhláška MŠMT o vyšším odborném vzdělávání.

¹²¹ Konzervatoře jsou institucemi poskytující odborné umělecké vzdělávání v oborech jako je hudba, tanec, zpěv atd. Tento typ vzdělávání se uskutečňuje v šestiletém (po ukončení základní školy) nebo osmiletém vzdělávacím programu (po ukončení primárního vzdělávání). Absolventi obou typů studia získávají vyšší odborné vzdělávání v konzervatoři. Do terciárního vzdělávání spadají dva poslední ročníky osmiletých studií. Po ukončení studia lze pokračovat na vysokých školách pouze v příbuzných uměleckých oborech nebo je možné absolvovat studium na střední škole s maturitou, které umožňuje vstup na jakýkoliv obor vysokoškolského vzdělávání. (*Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2009/2010* [online]. s. 111 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf.)

¹²² *Zákon č. 147/2001 Sb., novela zákona o vysokých školách*. [online]. 2001 [cit. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakon-c-147-2001-sb-novela-zakona-o-vysokych-skolach?highlightWords=Z%C3%A1kon+%C4%8D.+147%2F2001+Sb.%2C+novela+z%C3%A1kona+vysok%C3%BDch+%C5%A1kol%C3%A1ch>.)

¹²³ *Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách*. [online]. 1998, 11. 6. 2010 [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12768>.

¹²⁴ § 39 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

dimenzích. Součástí vysokoškolského studia je i vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnost.¹²⁵

Vysoké školy jsou veřejné (zřizované zákonem), soukromé a státní zřizované zákonem a řízené příslušnými ministerstvy.¹²⁶ Dále se vysoké školy dělí na univerzitní nebo neuniverzitní.¹²⁷ Typ vysoké školy bývá uveden v jejím statusu.

Existenci soukromých vysokých škol umožnil teprve zákon o vysokých školách z roku 1998.¹²⁸ Počet soukromých vysokých škol v dnešní době převyšuje počet veřejných. Soukromé vysoké školy jsou většinou neuniverzitního typu.¹²⁹ Soukromými školami jsou poskytovány převážně bakalářské studijní programy. Soukromé vysoké školy nabízejí vzdělávání v mnoha oborech jako je ekonomie, bankovníctví, podnikání, hotelnictví, cestovní ruch a obry správní, umělecké a technické. Na soukromých vysokých školách se platí školné, které si každá škola stanoví sama.¹³⁰ Soukromé vysoké školy mohou získat dotace na sociální stipendia. Na pomoc v oblasti dopravy a ubytování (ubytovací stipendium) je ale nezískávají

Součástí univerzitní veřejné školy mohou být fakulty, vysokoškolské ústavy a jiná pracoviště spojená s vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další činností nebo pracoviště pro poskytování informací. Součástí jsou i účelová zařízení kulturních, sportovních, stravovacích a jiných činností. Vysoké školy neuniverzitní mohou pořádat všechny typy programu a související vědeckou, výzkumnou, uměleckou a další tvůrčí činnost. Většina má fakulty různých vědních oblastí a uskutečňuje studijní programy z jedné oblasti (např. umělecké, zemědělské atd.).

Podmínkou pro přijetí na vysokoškolská studia je získání středního vzdělávání nebo středního odborného s maturitní zkouškou a splnění všech požadavků stanovených

¹²⁵ § 1 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹²⁶ Seznam veřejných, soukromých a státních vysokých škol je uveden v přílohách na konci práce.

¹²⁷ Veřejné vysoké školy jsou kromě dvou univerzitního typu (Vysoká škola polytechnická v Jihlavě, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích).

¹²⁸ Soukromá vysoká škola je podle zákona o vysokých školách oprávněna působit pouze jako právnická osoba se sídlem nebo hlavním místem své podnikatelské aktivity na území některého členského státu, nebo která byla založena podle práva některého členského státu EU, pokud k tomu má státní souhlas MŠMT. Pokud soukromá vysoká škola závažným způsobem neplní své zákonné povinnosti, může jí být státní souhlas odejmut. Každoročně je tak povinna předkládat MŠMT zprávu o hospodaření. (*Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2009/2010* [online]. s. 185 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf.)

¹²⁹ Výjimku tvoří tři vysoké školy, které statut univerzity mají. Je to Univerzita Jana Ámose Komenského, Metropolitní univerzita Praha, o.p.s. a Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. v Praze.

¹³⁰ § 59 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

příslušnou institucí.¹³¹ Základním předpokladem je tedy vysvědčení o maturitní zkoušce. Uchazeč o studium v oblasti umění může být přijat na základě absolutoria získaného na konzervatoři. Vzdělávací instituce si pak stanoví další podmínky přijetí ke studiu dle potřebných znalostí, schopností, nadání či prospěchu předchozího studia. Studium v (navazujícím) magisterském studijním programu vyžaduje řádné ukončení studia bakalářského programu spolu s dalšími podmínkami, které stanoví vysoká škola. Podmínkou přijetí ke studiu v doktorském studijním programu je řádné ukončení studia magisterského. Škola určuje nejvyšší možný počet přijímaných studentů. Kapacita míst je také omezena systémem financování ze státního rozpočtu. Podmínky přijímací řízení jsou zveřejněny nejméně čtyři měsíce před samotným termínem konání. Studenti si současně mohou podat několik žádostí o přijetí ke studiu do různých oborů na různých školách. Na většině vysokých škol uchazeči skládají přijímací zkoušky, jejichž formu a obsah určují příslušné vysoké školy. Obsah i forma přijímacích zkoušek jsou zcela v kompetenci příslušné vysoké školy. Na některé obory je třeba projít pohovory nebo talentovými zkouškami. Talentové zkoušky se konají v předstihu před termínem přijímací zkoušky.¹³² Výsledky průběhu přijímací zkoušky se zveřejňují nejpozději do dvou týdnů po skončení zkoušky. Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí je do 30 dnů doručeno uchazeči písemně. Proti rozhodnutí o nepřijetí lze podat žádost o přezkoumání rozhodnutí. O přijetí rozhoduje rektor nebo děkan. O přijetí na soukromých vysokých školách rozhoduje orgán stanovený vnitřním předpisem. Uchazeč se stává studentem po zápisu do studia. Pro vstup na vysokou školu není určena žádná věková hranice a nástup nemusí být uskutečněn bezprostředně po ukončení střední školy. Zákon o vysokých školách povoluje souběžné studium ve více studijních programech na několika školách.¹³³ Za určitých podmínek se ale za takové studium platí školné.¹³⁴ Volba studia je svobodná, ale při výběru je třeba zohlednit podmínky, kapacitu míst, uchazečovu možnou úspěšnost aj. I přes stále narůstající počet míst, přijetí se nedostane každému. Neustále přibývá počet vysokoškolských studentů. Ovšem na některých oborech uchazeči chybí a v jiných často přebývají.

¹³¹ Rovný přístup k terciárnímu vzdělávání je dán zákony a platí i pro národnostní menšiny a cizince.

¹³² Talentové zkoušky jsou součástí přijímacího řízení na studijní programy v oblasti architektury, umění a na vysokých školách připravující učitele prvního stupně základních škol.

¹³³ § 62 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹³⁴ § 58 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

Na veřejných vysokých školách jsou stanoveny poplatky za úkony spojené s přijímacím řízením a poplatky za studium u studentů, jejichž studium překračuje standardní dobu nebo probíhá souběžně s dalším studiem.¹³⁵ Poplatky jsou však přiměřené a neovlivňují ekonomickou dostupnost vysokoškolského vzdělání. Například poplatky za překračující standardní dobu studia o více než jeden rok mají mít motivační charakter a vést k lepšímu využívání standardní studijní doby. Základ pro stanovení poplatku činí pět procent z průměrné částky připadající na jednoho studenta ze základu celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ze státního rozpočtu. Poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením sahá nejvýše k dvaceti procentům základu (cca 500 Kč). Za překročení standardní doby studia o více jak jeden rok se hradí poplatek, který je stanoven na jedenapůlnásobek základu za každých započatých šest měsíců. Do standardní doby studia spadá i doba studia v předchozích neukončených programech. Pokud absolvent již jednoho bakalářského nebo magisterského studijního programu studuje v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, je mu stanoven poplatek za studium ve výši základu za každý další započatý jeden rok. Student nemusí hradit žádný poplatek, jestliže je absolventem bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu nebo studuje souběžně v řádných studijních programech nepřesahující standardní dobu studia jednoho programu. Pravomoc stanovení výše poplatku a osvobození od nich je v rukou každé školy. Zpoplatněno může být i studium v cizím jazyce, nulté ročníky, kurzy v rámci celoživotního učení atd. Příjem z veškerých poplatků končí ve stipendijním fondu.¹³⁶

Na veřejných vysokých školách existuje široký systém stipendií.¹³⁷ Prostředky putují z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Přímá finanční podpora je ve formě stipendií na ubytování a nepřímá ve formě dotovaného stravování (v menzách za dotované ceny). Částka ubytovacího stipendia je studentům rozdělována za určitých podmínek. Stipendium se také vydává za vynikající studijní výsledky) k podpoře prohloubení znalostí, na výzkumnou, vývojovou a inovační činnost, v případě, na podporu studia v zahraničí i v ČR atd. Velmi významné je sociální stipendium, které se vydává v případě velmi tíživé sociální studenta. Nárok na přiznání

¹³⁵ § 62 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹³⁶ *Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2009/2010* [online]. s. 169–170 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf.

¹³⁷ § 91 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

stipendií mají i studenti v doktorských studijních programech. Formou podpory je i rozhodnutí o snížení, odložení nebo prominutí platby poplatků spojených se studiem.

Akademický rok na vysokých školách trvá 12 kalendářních měsíců.¹³⁸ Studium je členěno na semestry, ročníky nebo bloky. Ty se sestávají z období výuky, zkoušek a prázdnin. Začátek je stanoven rektorem zpravidla na počátek října. Akademický rok je rozdělen na zimní a letní semestr. Na semestr připadá 15 výukových týdnů, které jsou dovršeny zkouškovým obdobím. V červenci a srpnu jsou stanoveny dvouměsíční prázdniny. V září následuje další zkouškové období. Podrobnější organizace a obsah vzdělávání v kompetencích jednotlivých škol. Tvorbou studijních programů je výsadním akademickým právem vysokých škol. Smí však nabízet studijní programy, které mají platnou akreditaci.¹³⁹ Výuka se uskutečňuje formou přednášek, seminářů, cvičení, laboratorních praktik. Účast je dle typu a charakteru předmětu určena individuálně. Semináře a cvičení bývají většinou povinné. Autonomii rozhodování mají vysoké školy i ve výběru učebních pomůcek a vybavenosti školy. Studium na mnoha oborech doplňuje kratší i delší praxe, záleží na typu oboru.

Studenti jsou hodnoceni pomocí známek.¹⁴⁰ Na většině veřejných i soukromých vysokých školách je zaveden evropský kreditní systém ECTS nebo systém, který je s ním souhlasný. Příslušný počet kreditů je studentovi udělen po úspěšném splnění všech studijních povinností daného předmětu. Výsledky hodnocení se evidují ve výkazu o studiu nebo v elektronickém informačním systému školy. Organizace zkoušek je zakotvena ve studijním a zkušebním řádu každé vysoké školy. Zkoušky (zkouška, zápočet, kolokvium) se skládají v průběhu zkouškového období většinou na konci každého semestru. Termíny zkoušek jsou určovány vyučujícími. Pro souborné, závěrečné, státní závěrečné a státní doktorské zkoušky jsou termíny stanoveny vedením

¹³⁸ § 52 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹³⁹ Vymezení obsahu studijních programů je akademickou svobodou vysokých škol. Existují pouze obecná ustanovení o studijních programech obsažená v § 44–47 zákona o vysokých školách. Všechny studijní programy však podléhají akreditaci, kterou uděluje na základě stanoviska Akreditační komise MŠMT. K akreditaci studijního programu musí vysoká škola vyplnit a podat zákonem stanovenou žádost. Akreditace studijního programu se uděluje na dobu nejvýše deseti let a platnost akreditace lze prodloužit. Pokud není studijní program akreditován, škola nemůže přijímat studenty, konat výuku, zkoušky a ani vydávat akademické diplomy. (§ 78–86 odst. zákona č. 111/1998 Sb.)

¹⁴⁰ Klasifikační škály jsou různé. V poslední době je preferována hodnotící škála označená písmeny A – F (1 – 4). Na některých školách jsou studenti klasifikováni stupnicí 1 – 4. Při posledním stupni hodnocení student nevyhověl.

školy či fakulty. Jsou vyhlašovány i tzv. předtermíny a neúspěšně vykonanou zkoušku lze opakovat.¹⁴¹ Závěrečné zkoušky se konají před zkušební komisí. Postup do dalšího ročníku je možným splnění všech předepsaných povinností a dosažení určitého počtu kreditů. Při přechodu na jiný studijní program či obor na stejné nebo jiné škole je možné uznání předchozího studia.¹⁴² To je však v rukou každé vzdělávací instituce.

Studium v bakalářském studijním programu se ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí bývá obhajoba bakalářské práce. Absolvent získá titul Bc. („bakalář“) a v oblasti umění je to BcA. („bakalář umění“).¹⁴³ Studium v magisterském studijním programu je zakončeno státní závěrečnou zkouškou. Patří k ní obhajoba diplomové práce.¹⁴⁴ Absolvent získá titul Mgr. („magistr“), MgrA. („magistr umění“) v uměleckých oborech, Ing. („inženýr“) v oblasti ekonomie, technických věd a technologií, zemědělství, lesnictví a vojenství, Ing. arch. („inženýr architekt“) v oblasti architektury. MUDr. („doktor medicíny“) v oblasti lékařství, MDDr. („doktor zubního lékařství“) v oblasti zubního lékařství, MVDr. („doktor veterinární medicíny“) v oblasti veterinární medicíny a hygieny.¹⁴⁵ Po získání titulu v magisterském programu je možné vykonat v téže oboru státní rigorózní zkoušku s obhajobou rigorózní práce. Po jejím vykonání se uděluje akademický titul „doktor“ v příslušné oblasti.¹⁴⁶ Studium v doktorském studijním programu je završeno státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce. Absolventům studia v doktorských studijních programech je udělen akademický titul uváděný za jménem Ph.D. („doktor“) a v oblasti teologie titul rovněž uváděný za jménem Th.D. („doktor teologie“).¹⁴⁷ Jako doklad o absolvování studia a o získání příslušného akademického titulu je vydáván diplom a dodatek k diplomu.

¹⁴¹ Zpravidla má student dva pokusy k vykonání zkoušky, třetí je komisionální. Vše je dáno studijním a zkušebním řádem školy.

¹⁴² Dle zákona je možné i uznání zahraničního studia a kvalifikací. (§ 89 odst. zákona č. 111/1998 Sb.)

¹⁴³ § 45 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁴⁴ V oblasti lékařství a veterinárního lékařství a hygieny se studium ukončuje státní rigorózní zkouškou. (§ 46 odst. zákona č. 111/1998 Sb.)

¹⁴⁵ § 46 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁴⁶ V oblasti práva JUDr. („doktor práv“), v oblasti humanitních, pedagogických a společenských věd PhDr. („doktor filozofie“), v oblasti přírodních věd RNDr. („doktor přírodních věd“), v oblasti farmacie PharmDr. („doktor farmacie“), v oblasti teologie ThLic. („licenciát teologie“) nebo ThDr. („doktor teologie“). (§ 46 odst. zákona č. 111/1998 Sb.)

¹⁴⁷ § 47 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

Vysokoškolské studium může mít formu prezenčního, distančního studia nebo kombinace obou. Vysoké školy realizují i kurzy celoživotního vzdělávání.¹⁴⁸ Obvykle jsou poskytovány za úplatu. Programy celoživotního vzdělávání jsou orientovány na výkon povolání nebo zájmově. Vysoké školy poskytují dále kurzy připravující k přijímacím zkouškám. Velká pozornost je věnována rozvoji distančních forem vysokoškolského vzdělávání. Distanční studijní program mají akreditovány pouze tři vysoké školy (Vysoká škola báňská Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě a Vysoká škola ekonomická v Praze). Informační, koordinační a metodickou podporu této formy vzdělávání poskytuje Národní centrum distančního vzdělávání začlenené v Centru pro studium vysokého školství.¹⁴⁹

Vyšší odborné školy (VOŠ) jsou veřejné (zřizované kraji), státní, soukromé nebo církevní, které musí mít státní souhlas ke svému působení. Většinou vyšší odborné školy vznikají při středních odborných školách a tvoří s nimi jeden právní celek. Vyšší odborné vzdělání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.¹⁵⁰ Na rozdíl od akademického charakteru vysokých škol je vyšší odborné vzdělávání pojímáno jako profesní.

Podmínkou pro přijetí do vyššího odborného vzdělávání je vysvědčení o maturitní zkoušce.¹⁵¹ Na výsledku přijetí se podílí i přijímací řízení. Nejméně dva měsíce před konáním přijímacího řízení zveřejní ředitel školy všechny jeho náležitosti, kritéria a termín konání. Obsah a forma přijímacího řízení se stanovují v souladu s učebními dokumenty, které vymezují cíle středního vzdělání s maturitní zkouškou. Přijímací zkoušku obvykle tvoří část písemná a ústní v podobě přijímacího pohovoru. Na některých školách jsou součástí i zkoušky talentové. Rozhodnutí o přijetí nebo nepřijetí obdrží uchazeč písemně. V případě rozhodnutí o nepřijetí může uchazeč

¹⁴⁸ § 60 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

¹⁴⁹ *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika 2009/2010* [online]. s. 187 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_CZ_CS.pdf.

¹⁵⁰ § 92 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁵¹ § 93 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

podat odvolání. O počtu přijímaných studentů rozhoduje ředitel školy.¹⁵²

Vzdělávání ve vyšších odborných školách, a to i ve školách veřejných, je poskytováno za úplaty. Podmínky, výši, splatnost, možnost snížení nebo osvobození od úplaty jsou dány vyhláškou o vyšším odborném vzdělávání.¹⁵³ Snížení úplaty může činit nejvýše polovinu stanovené částky. Úplaty se hradí ve dvou splátkách (za zimní a letní období). Soukromé instituce si určují školné samy podle charakteru oboru. Výše úplaty na církevních školách je podobná jako na školách veřejných. Studentům vyšší odborné školy může být udělováno prospěchové stipendium.

Školní rok je rozdělen na zimní a letní období školního vyučování. Zimní část trvá od 1. září do konce ledna a letní začíná 1. února a končí 31. srpna.¹⁵⁴ Celkem to dělá 40 vyučovacích týdnů z toho šest týdnů je určeno pro samostatné studium a splnění všech studijních povinností. Celý harmonogram školního roku (začátek a konec školní výuky, období pro samostatné studium a k získání hodnocení v řádném termínu, školních prázdnin aj.) stanoví ředitel školy. V období školních prázdnin lze konat povinné kursy, odborné praxe i zkoušky.

Obory vyššího odborného vzdělávání jsou stanoveny nařízením vlády. Vyšší odborné vzdělávání v každém oboru se uskutečňuje podle akreditovaného vzdělávacího programu.¹⁵⁵ Většina akreditovaných vzdělávacích programů je zpracována modulově. Vzdělávací program (cíle, formy, délku a obsah vzdělávání, jeho podmínky, organizaci, průběh, ukončování, profil absolventa a možnosti jeho uplatnění) pro konkrétní obor si vypracovává každá škola zvlášť.

Výuka zahrnuje teoretickou i praktickou přípravu, které probíhají formou přednášek, seminářů, cvičení a praxe.¹⁵⁶ Praxe je podstatnou složkou tohoto typu studia. Studenti ji získávají v praktickém vyučování na školách nebo odbornou praxí na pracovištích, se kterými mají školy uzavřenou smlouvu. Celá organizace je blízká

¹⁵² O počtu přijímaných žáků rozhoduje ředitel školy v rámci kapacity školy stanovené při zařazování školy do registru škol a v souladu s dlouhodobými záměry jednotlivých krajů. (*Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika 2009/2010* [online]. s. 41 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_CZ_CS.pdf.)

¹⁵³ § 14–15 odst. vyhláška č. 10/2005 Sb.

¹⁵⁴ § 96 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁵⁵ § 104–107 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁵⁶ § 96 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

studiu na vysokých školách. Délka studia na vyšších odborných školách je zpravidla tři roky.¹⁵⁷

Studenti jsou hodnoceni vždy za příslušné období. Hodnocení zahrnuje průběžné hodnocení a finální zkoušky (zkouška, zápočet, klasifikovaný zápočet). Evaluace se provádí prostřednictvím kontrolních otázek, zadáváním písemných prací, testů, samostatných úkolů a semestrálních prací. Zkoušení může mít formu ústní, písemnou, praktickou nebo kombinovanou. Výsledek hodnocení se uvádí do výkazu o studiu. Při klasifikaci jsou žáci hodnoceni známkami výborně, velmi dobře, dobře a nevyhověl/a.¹⁵⁸ Úspěšným zakončením studia je složení absolutoria, jež se koná před zkušební komisí. Některé vyšší odborné školy využívají i systém udělování kreditů. Do vyššího ročníku postoupí student, který úspěšně splnil podmínky stanovené akreditovaným vzdělávacím programem pro příslušný ročník. Zkoušky je možné opakovat dvakrát. Druhý opravný pokus je zkouška komisionální. Studium je ukončeno absolutoriem.¹⁵⁹ Jedná se o odbornou zkoušku složenou z odborných předmětů (nejvýše tři předměty), zkoušky z cizího jazyka a obhajoby absolventské práce. Na opravu zkoušky či obhajoby absolventské práce má student dva pokusy. Úspěšným absolutoriem získává absolvent vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Titul úspěšného absolvování vyšší odborné školy je „diplomovaný specialista“ (DiS).¹⁶⁰

V průběhu studia je studentovi umožněn přestup do jiné vyšší odborné školy, změna nebo přerušování oboru vzdělávání, opakování ročníků a uznání předchozího studia.¹⁶¹ Přechod z vyšších odborných škol na vysoké školy může být usnadněn odlišnými podmínkami pro přijetí uchazečů.

Vyšší odborné školy nabízí studium v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě studia. Délka dálkového, večerního, distančního nebo kombinovaného vzdělávání je někdy o jeden rok delší než doba vzdělávání v denní formě.

¹⁵⁷ Výjimku tvoří například zdravotnické obory. Jejich délka je až tři a půl roku.

¹⁵⁸ § 5 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁵⁹ § 8–9 odst. vyhláška č. 10/2005 Sb.

¹⁶⁰ § 101 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

¹⁶¹ § 97 odst. zákona č. 561/2004 Sb.

5.2 Španělsko

Ve Španělsku existují neuniverzitní vzdělávací centra a univerzity.¹⁶² Univerzity jsou registrovány jako vzdělávací instituce, kterým náleží možnost udělení titulů univerzitních stupňů studia Grado, Máster a Doctorado.¹⁶³ Neuniverzitní vzdělávací centra, veřejná i soukromá, nabízejí taktéž terciární vzdělávání. Poskytují srovnatelné vzdělávání jako univerzity a podřizující se principům upravených v Real Decreto 276/2003.¹⁶⁴ Specializované instituce neuniverzitního vzdělávání mohou být řízeny i příslušnými ministerstvy. Příkladem může být ministerstvo turistiky, které spravuje kurzy pro turistický ruch.¹⁶⁵ Terciární vzdělávání ve Španělsku je především univerzitního rázu, jež nabízí studium mnoha oborů.¹⁶⁶ Pro studium technických oborů vznikají specializované univerzity, jako jsou universidades politécnicas. Po celém Španělsku pak existují univerzity distančního studia. Příkladem může být Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Terciární vzdělávání ve Španělsku lze rozdělit na univerzitní vzdělávání (Enseñanzas universitarias), vyšší odborné vzdělávání (F.P.E. de grado superior), vyšší umělecké vzdělávání (Enseñanzas artísticas superiores) a vyšší vzdělávání v oblasti tvorby a designu/návrhářství (Enseñanzas profesionales de Artes Plásticas y Diseño de grado superior) a sportů (Enseñanzas deportivas de grado superior).¹⁶⁷ Poslední tři typy studia patří do speciálního vzdělávání (Enseñanzas de Régimen Especial) a většina těchto oborů je pouze dvouletým studiem na úrovni Grado a studenti, kteří absolvovali

¹⁶² Základními právními normami, které upravují španělské terciární vzdělávání, jsou Constitución española z roku 1978, Ley Orgánica de Universidades (LOU) z roku 2001, Ley Orgánica de las Cualificaciones y de la Formación Profesional (LOCFP) z roku 2002, Ley Orgánica de Educación (LOE) z roku 2006, Real Decreto 806/2006 por el que se establece el calendario de aplicación de la nueva ordenación del sistema educativo, Real Decreto 1892/2008 por el que se regulan las condiciones para el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de grado y los procedimientos de admisión a las universidades públicas españolas, Real Decreto 1393/2007 por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales a Real Decreto 596/2007 por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño.

¹⁶³ Real Decreto 1393/2007, čl. 9–11, kap. 2.

¹⁶⁴ *Real Decreto 276/2003 de 7 de marzo, sobre los Centros docentes no universitarios.* [online]. 2003 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd276-2003.html.

¹⁶⁵ ROVNÁ, L. *Průvodce studenta Evropskou unií.* Praha: Ministerstvo zahraničních věd, 2000, s. 66.

¹⁶⁶ Mezi nabízené oblasti vzdělávání patří sociální vědy, právo, humanitní vědy, lékařství, technické vědy atd.

¹⁶⁷ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 202 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

studium v některé z těchto oblastí a chtějí pokračovat studiem na univerzitách, musí složit přijímací zkoušku stejně jako studenti, kteří se hlásí na univerzitní studia rovnou ze střední školy po maturitě.

Složení přijímací zkoušky (**Prueba de Acceso a la Universidad – PAU**) je základním předpokladem pro vstup na univerzitu. Jedná se o přijímací zkoušku, která má zaručovat, že studenti, kteří nastupují na univerzitu, jsou pro nástup zralí a mají dostatečné znalosti pro další úroveň studia. Podmínky pro přijetí a proces přijímání zkoušek na veřejné univerzity upravuje především zákon Real Decreto 1892/2008.¹⁶⁸ Přijímací zkoušku organizuje každá univerzita sama a kritéria pro vypracování jejího zadání udávají Autonomní oblasti. Dle předchozího studia a charakteru studia na univerzitě existuje mnoho variant této zkoušky a student má tak možnost výběru, jakou zkoušku bude skládat.

Zkouška obsahuje hlavní povinnou část a volitelnou specializovanou část, která rozvíjí studentovu kvalifikaci získanou z úspěšného složení části povinné.¹⁶⁹ Pro přijetí je rozhodující výsledek hlavní povinné části. Avšak je třeba brát ohled na to, že každá univerzita má omezen limit počtu míst a studenti, kteří se rozhodnou podstoupit i část druhou, mají velikou výhodu a příležitost v přijímací zkoušce uspět. Student si může vybrat ze dvou možností v každé části a má právo na skládání zkoušky v příslušném jazyce každé autonomní oblasti. Délka každé zkoušky je jedna a půl hodiny s právem na přestávku mezi prvním a následujícím cvičením.¹⁷⁰

V rámci první povinné části se realizují 4 zkoušky (5 v případě, že v dané autonomní oblasti je jiný oficiální jazyk) v různých úrovních, kterou si uchazeč může zvolit. První část zahrnuje španělský jazyk a literaturu, cizí jazyk, test ze „studijních předpokladů“.¹⁷¹ Od akademického roku 2011/2012 je poprvé zavedena ústní podoba zkoušky z cizího jazyka. Student musí získat známku hodnoty 5 nebo vyšší.¹⁷² V druhé specializované části si student může zvolit počet zkoušek, které bude konat. Počet je ale omezen maximálně čtyřmi zkouškami. Ovšem do finálního hodnocení se počítají

¹⁶⁸ *Real Decreto 1892/2008, de 14 de noviembre, por el que se regulan las condiciones para el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de grado y los procedimientos de admisión a las universidades públicas españolas.* [online]. 2008 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd1892-2008.html#a1.

¹⁶⁹ Real Decreto 1892/2008, čl. 8–9, kap. 2.

¹⁷⁰ Real Decreto 1892/2008, čl. 9, kap. 2.

¹⁷¹ Jedná se o test, který zahrnuje otázky z oblasti jako je historie, filozofie a jiné společenské vědy.

¹⁷² Real Decreto 1892/2008, čl. 10, kap. 2.

pouze dvě, které se nejlépe pojí s charakterem následující studia. Je tedy vhodné zvolit si zkoušky z těch předmětů, které jsou potřebné pro studium a v kterých student dominuje. Každá univerzita si pak může zvolit, jakou váhu bude této druhé specifické části přikládat v celkovém hodnocení. V každém případě na zřetel se bere při dalším postupu v daném studiu. Hodnocení je obdobné jako u hlavní části PAU. Klasifikuje se body 0 – 10. Pro úspěšné složení je třeba známka 5 a výše.¹⁷³ Celkové hodnocení je tvořeno šedesáti procenty průměrné známky z maturity a čtyřiceti procenty hodnocení hlavní části PAU. Jestli-že student obdrží z hlavní části známku nižší než 5, zkoušku nesložil.¹⁷⁴

Tři dny od vydání výsledků může student podat odvolání či požádat o druhou opravu.¹⁷⁵ V tomto případě se znovu zkouška projde a opraví. Provádí se revize opravy zkoušky, zda nedošlo k chybě při opravě a zda byly opraveny a zahrnuty všechny části. Druhou korekci provádí specializovaný pedagog, který neprováděl opravu první. V případě, že dojde k dvěma a více odlišnostím, přichází na řadu třetí specialista. Finální hodnocení se pak vypočítává z aritmetického průměru těchto dvou a více hodnocení. Zkoušky PAU se vypisují každý rok a studenti, kteří neuspěli, se mohou účastnit v rok následující, kdy mohou zlepšit výsledky z hlavní nebo specializované části.¹⁷⁶

Samozřejmě univerzita je místem celoživotního procesu vzdělávání. Uchazeči starší 25 let skládají přijímací zkoušky podle věkových skupin poměrně podobné zkouškám studentů, kteří nastupují hned po střední škole. Skupina jsou děleny na starší 20, 40 a 45 let.¹⁷⁷ Zkouška má opět dvě části, hlavní a specializovanou. U starších 40 let se přijímá na základě osobního pohovoru a rozhodnutí o přijetí vydává rektor. U těch nestarších je přijímací zkouška složená z hlavní části, která sčítá tři zkoušky (španělský jazyk, komentář textu a cizí jazyk). Na univerzitách mohou studovat i cizinci, kteří absolvují stejné zkoušky jako ostatní. Podmínkou je však adekvátní předchozí studium.¹⁷⁸

¹⁷³ Real Decreto 1892/2008, čl. 12, kap. 2.

¹⁷⁴ Real Decreto 1892/2008, čl. 13, kap. 2.

¹⁷⁵ Real Decreto 1892/2008, čl. 18, kap. 2.

¹⁷⁶ Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: Qué estudiar y dónde: ¿Cómo es la Prueba de Acceso a la Universidad (PAU)? [online]. [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/educacion/que-estudiar-y-donde/bachillerato/opciones-despues-bachillerato/pau/como-es-pau.html>.

¹⁷⁷ Real Decreto 1892/2008, čl. 28–44, kap. 5.

¹⁷⁸ Real Decreto 1892/2008, čl. 20–25, kap. 3.

Obr. 4 Celkové hodnocení PAU na university úrovně Grado¹⁷⁹

$$\text{Konečná známka} = 0,6 * \text{NMB} + 0,4 * \text{CFG} + a * \text{M1} + b * \text{M2}$$

MB - Průměrná známka z Bachillerato, CFG - Výsledné hodnocení z hlavní části, M1, M2 - Hodnocení z dvou zkoušek speciální části, a, b – Uvážená hodnota zkoušek speciální části.

Zdroj: Real Decreto 1892/2008, čl. 14, kap. 2.

Nejvíce zastoupeno je ve Španělsku **univerzitní vzdělávání** (Enseñanzas universitarias). Toto vzdělávání mají na starosti univerzitní školy (las escuelas universitarias), univerzitní fakulty (las facultades), vysoké technické školy (las escuelas técnicas superiores), vysoké polytechnické školy (las escuelas politécnicas superiores) a polytechnické školy (las escuelas politécnicas).¹⁸⁰ Dle délky trvání lze univerzitní vzdělávání rozdělit na čtyři typy: tzv. krátký cyklus tříletý cyklus, první a druhý cyklus (tzv. dlouhý cyklus) v délce tři, pěti nebo šesti let, pouze druhý cyklus trvající dva roky a třetí cyklus (délka vzdělávání jsou většinou dva roky).¹⁸¹

Podmínkou přijetí na univerzitu je složení zkoušky PAU. Pro postup do dalších cyklů v daném oboru stanoví kritéria hodnocení Autonomní oblast dle návrhu univerzity příslušného teritoria. Počet volných míst pro přijetí je pevně dán rozhodnutím Autonomních oblastí. Stejně tak je omezen počet podání přihlášek k přijetí na univerzitu. Žádná z universit nenechává volná místa. Pokud stále zbývají uchazeči, kteří podmínky o přijetí splňují, jsou jimi místa zaplněna. Na studia úrovně Doctorado je podmínkou získání titulu „Licenciado“, „Arquitecto“ nebo „Ingeniero“ a kritéria selekce jsou dána jednotlivými univerzitami.

Real Decreto de ordenación de las enseñanzas universitarias z roku 2007 dělí organizaci univerzitního vzdělávání do třech základních cyklů.¹⁸² Prvním cyklem

¹⁷⁹ Příklad výpočtu celkového hodnocení z přijímací zkoušky na univerzitu na úroveň Grado. Podoba zkoušky a hodnocení se dělí dle předchozího studia, věku aj.

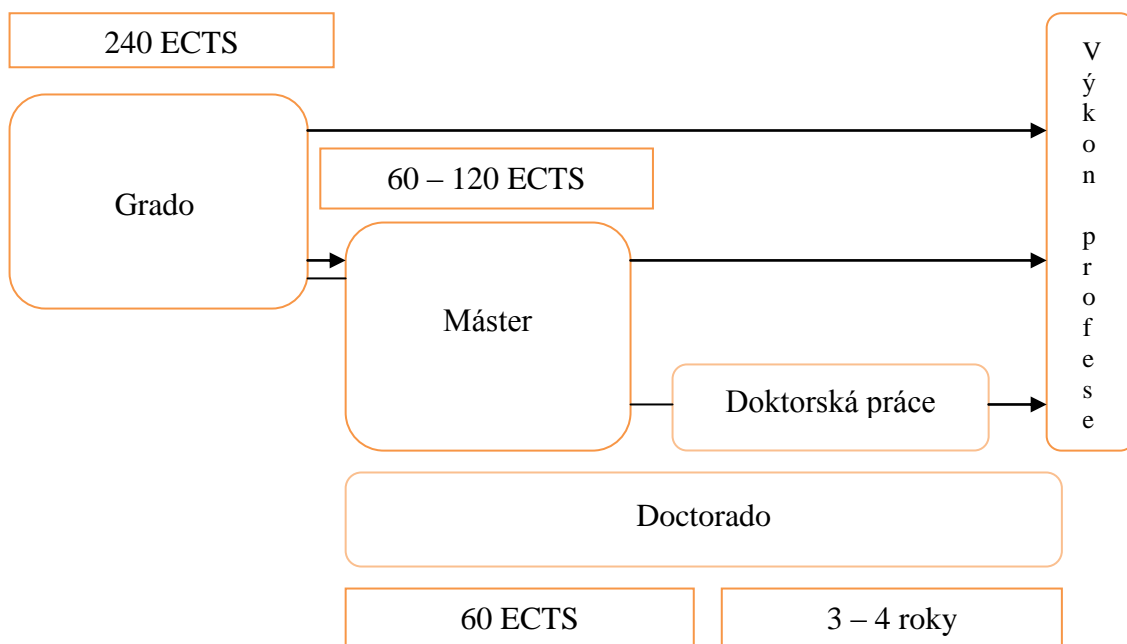
¹⁸⁰ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 213 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 233.

¹⁸² *Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales.* [online]. 2007 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd1393-2007.html.

je úroveň Grado, jehož výsledkem je získání základních poznatků v daném oboru orientovaných na výkon odborné činnosti. Absolvent získává titul „Diplomado Universitario“, který předpokládá získání minimálně 240 kreditů za celé studium. Úroveň Máster představuje pokročilé odborné vzdělávání specializovaného multidisciplinárního charakteru, jehož výsledkem je profesní specializace. Předkládá i možnost výzkumné činnosti. Absolventi musí získat 60 až 120 kreditů. Posléze obdrží titul „Máster Universitario“. Třetí úrovní je doktorské studium (Doctorado). Pro obdržení titulu „Doctor“ je nutná úspěšná výzkumná i odborná činnost a obhajoba disertační práce (tesis doctoral).

Obr. 5 Schéma organizace terciárního vzdělávání

Zdroj: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: Organización de la enseñanza universitaria. [online]. [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/educacion/universidades/educacion-superior-universitaria/organizacion-ensenanza-universitaria.html>.

Fakulty a vysoké školy organizují terciární vzdělávání ve všech cyklech i stupních. Univerzitní školy nabízí studium pouze prvního stupně (Grado). Univerzity spolupracují s výzkumnými univerzitními centry (Institutos Universitarios de Investigación), jejichž činnost spočívá zejména ve vědeckém a technickém nebo uměleckém výzkumu.¹⁸³ V nichž se rovněž organizuje zejména postgraduální

¹⁸³ Ley Orgánica de Universidades, čl. 10, kap. 1, odst. 2.

vzdělávání, vzdělávání úrovně Máster a Doctorado. K veřejným universitám se navíc řadí různá soukromá i veřejná vzdělávací centra, která nabízejí mnohé akreditované programy vzdělávání.

Organizace akademického roku leží v rukou státu a autonomních oblastí. Těmito kompetencemi je ustanovení délky a harmonogramu školy. Každá z univerzitních i neuniverzitních institucí určuje průběh vzdělávání sama. V jejich působnosti je například stanovení termínů slavnostních ceremonií. Vláda stanovila začátek akademického roku na první týden října a konec na poslední dny v červnu. Většina vysokoškolských center má otevřeno až do července či srpna s omezenými úředními hodinami. Akademický rok zahrnuje 220 studijních dní ve dvou čtvrt' rocích. První semestr trvá až do konce ledna, kdy se uskutečňují finální zkoušky zapsaných předmětů. Druhý semestr trvá od února do května a zkuškové období trvá až do května. Mimořádné termíny zkoušek jsou vypisovány i v červnu a září. Na prázdniny konané v rámci svátků připadají dva týdny během Vánoc a deset dní o Velikonocích.¹⁸⁴ Samotný vyučovací proces je záležitostí povinných i volitelných přednášek a cvičení. U některých oborů je v rámci studia povinná také praxe.

V terciární sféře španělského vzdělávání existuje kreditní systém hodnocení dle ECTS. Kredity se udělují na základě splnění všech povinností předmětu. Pro hodnocení studentů se používá číselná škála od 0 po 10. Jednotlivá slovní hodnocení jsou nedostatečný, dostatečný, chvalitebný a výborný. Za velice dobrý prospěchu se uděluje tzv. Matrícula de Honor, což je prospěch s vyznamenáním. Při hodnocení disertačních prací se používá terminologie nezpůsobilý (no apto), schválený (aprobado), významný (notable), vynikající (sobresaliente).¹⁸⁵

¹⁸⁴ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 232 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 248-249.

Tab. 3 Evaluace studentů na univerzitách

Rozmezí bodů	Známka
0 – 4,9	Suspensio (SS) – nedostatečný
5,5 – 6,9	Aprobado (AP) – dostatečný
7,0 – 8,9	Notable (NT) – chvalitebný
9, 0 – 10,0	Sobresaliente (SB) – výborný
nad 9,0	„Matrícula de Honor“ – vyznamenání ¹⁸⁶

Zdroj: *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 248-249 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

Za semestr mohou být vypsány pouze dva termíny zkoušky pro splnění předmětu. Třetí termín je možný pouze před zkušební komisí složenou z vyučujících určených radou fakulty/školy (Junta de Facultad/ Escuela). Studium jednotlivých úrovní je zakončeno finální prací. Akademické tituly uděluje rektor. Absolvováním prvního cyklu Grado se získává titul „Diplomado“, „Arquitecto Técnico“ nebo „Ingeniero Técnico“. Absolventům druhého cyklu Máster se vydává titul „Licenciado“, „Arquitecto“ nebo „Ingeniero“. Absolvent třetího doktorského cyklu získává titul „Doctor“.¹⁸⁷ Při splnění 32 kreditů potřebných pro připuštění k obhajobě disertační práce, je vydán diplom (Diploma de Estudios Avanzados – DEA), který je certifikátem potvrzující absolvování studia třetího cyklu a podíl na činnosti v oblasti výzkumu. Místo běžného titulu „Doctor“ může univerzita udělit titul „Doctor europeus“ v případě, že byl uskutečněn pobyt v minimální délce tří měsíců mimo Španělsko, který předpokládá studijní nebo výzkumnou činnost daného postgraduálního programu. Disertační práce vysoké kvality mohou být vyznamenány četnými tituly a odměnami.¹⁸⁸

¹⁸⁶ V překladu doslova „Známka cti“, kterou vyučující přiděluje na základě svého uvážení, ne však každému.

¹⁸⁷ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 353-254 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 254.

Na veřejných univerzitách je zaveden systém školného v podobě tzv. zápisného (las tasas de matrícula), kterou určuje daná autonomní oblast.¹⁸⁹ Aby měli všichni studenti stejné možnosti, byl zaveden systém stipendií a finanční pomoci při studiu.¹⁹⁰ Systém stipendií a finanční pomoci je dvojího typu. Hlavní má pokrývat výdaje jako jsou finanční prostředky na školní pomůcky, dopravu a bydlení pro studenty studující mimo svoje bydliště atd. Stipendium specifického charakteru se týká cestovného pro studenty z jiných autonomních oblastí nebo stipendií udělovanou za výzkumnou činnost v úrovních Máster a hlavně Doctorado. V některých případech dochází k úplnému odpuštění školného. O finančních prostředcích na stipendijní pomoc rozhoduje stát. Udělování a kontrola stipendií jsou pod dohledem jednotlivých autonomních oblastí.¹⁹¹

Vysoké odborné vzdělávání (F.P.E de grado superior) navazuje na odborné vzdělávání středního stupně (grado medio) a většinou uskutečňuje v institucích, které poskytují střední povinné vzdělávání nebo Bachillerato. Studium se dělí do dvou cyklů/modulů.

Cílem je připravit studenty na činnost v daném profesním oboru, připravit na životní změny, přispět v osobním růstu jedince, vytvořit demokratického občana a rozvíjet potřebu celoživotního vzdělávání.¹⁹² Studium je vhodné pro jedince, kteří mají kompetence k profesnímu zaměření, nevlastní žádný titul a jsou schopni své vzdělávání rozvíjet individuálním přístupem. Studium probíhá prezenční nebo dálkovou formou. Jelikož se jedná o vzdělávání profesní, studium lze různě kombinovat, podle aktivit jedince, hlavně s praxí, která je pro studium nezbytná.

Pro přijetí na studium profesního formování studia je potřeba splnění povinné sekundární vzdělání a počáteční akademická úroveň. To znamená, že student musí vlastnit kvalifikaci „Técnico de Grado Medio“ (F.P.E. de grado medio). Pokud uchazeč neabsolvoval odborné vzdělávání střední úrovně, je podmínkou pro přijetí Bachillerato.

¹⁸⁹ Výše školného se vypočítává dle typu studia a počtu potřebných kreditů pro získání titulu. (*Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 226 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.)

¹⁹⁰ Ley Orgánica de Universidades, čl. 45, odst. 8.

¹⁹¹ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 353-254 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

¹⁹² Ley Orgánica de las Cualificaciones y de la Formación Profesional, čl. 1, úvodní odst.

Uchazeč, který neprošel střední školou s maturitou, musí úspěšně složit přijímací zkoušku. Při přijímání je posuzován i průměrný prospěch z předchozího studia.¹⁹³

Akademický rok neuniverzitních studií začíná 1. září a končí 30. června. Začátek úplně prvního semestru je vymezen na první týden v říjnu. Zkouškové období probíhá během posledních čtrnácti dní v červnu.¹⁹⁴

Důležitou součástí odborného vzdělávání je praxe (Formación en Centros de Trabajo).¹⁹⁵ Praxe je podmínkou pro získání titulu. Student si může podle svých preferencí vybrat, v jakém odvětví chce praxi absolvovat. Praxe se uskutečňuje v podnicích, kde student může poznávat organizaci celého podniku, zapojuje se do výrobního procesu, poskytování služeb a pracovních vztahů. Činnost, kterou student vykonává na praxi, se zahrnuje do vzdělávacího programu, který je vedený pedagogem nebo tutorem ve vzdělávacím centru a tutorem nebo instruktorem v podniku. Praxí by měl každý student získat nejen cenné zkušenosti, ale také pracovní kompetence dané profesi, na základě kterých se praxe uznává. Praxe se realizuje během v rámci jednoho modulu a počet hodin se odvíjí od typů jednotlivých cyklů. Doba praxe stanovená zákonem se pohybuje mezi 350 a 700 hodinami, což představuje 10 až 20 týdnů podle oboru studia.¹⁹⁶ Student dochází do vybraného podniku dle tamní pracovní doby. Po 14 dnech se pak účastní konzultací ve vzdělávacích institucích F.P.E. Praxi může student absolvovat i v zahraničí, v jakékoli zemi Evropské unie prostřednictvím programů Leonardo da Vinci nebo Erasmus.

Hodnocení studentů probíhá na konci každého modulu. K finální zkoušce se studenti mohou dostavit celkem třikrát. Pro hodnocení žáků slouží numerická stupnice od 1 do 10. Splnění praxe se kvalifikuje jako způsobilý (apto) a nezpůsobilý (no apto).¹⁹⁷ Pro splnění praxe má student pouze dva pokusy. Ze závažných důvodů,

¹⁹³ Ley Orgánica de Educación, čl. 41, kap. 5, odst. 1.

¹⁹⁴ *Estructuras de los sistemas educativos y de formación en Europa: España 2009/10* [online]. s. 61 [2009] [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_ES_ES.pdf.

¹⁹⁵ Ley Orgánica de las Cualificaciones y de la Formación Profesional, čl. 11, odst. 2.

¹⁹⁶ Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: ¿Cuánto dura el módulo de Formación en Centros de Trabajo?. [online]. [cit. 2012-03-1]. Dostupné z: <http://www.todofp.es/todofp/sobre-fp/relacion-empresa/formacion-en-centros-de-trabajo/duracion.html>.

¹⁹⁷ *Estructuras de los sistemas educativos y de formación en Europa: España 2009/10* [online]. s. 61 [2009] [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_ES_ES.pdf.

např. pro nemoc, je absence omluvena a může být stanoven další zkušební termín. Student získává vzdělání odborné přípravy na základně úspěšného zakončení všech modulů. Pokud student neukončí celý průběh studia, je mu udělen certifikát, který popisuje kompetence získané absolvováním jednotlivých modulů. Při splnění všech studijních povinností student obdrží titul „Técnico Superior.“¹⁹⁸ Student s tímto titulem má přímou cestu na univerzitu v příbuzném oboru. Pokud by si chtěl student z nějakého důvodu vylepšit prospěch a pokračovat v jiném typu studia na univerzitě, může se účastnit zkoušek PAU. Pro zlepšení celkového hodnocení si vybírá 2 oblasti ze specifické části zkoušky. Student může na základě posuzování kvalifikace přestoupit i na specializovaný typ studia (Enseñanzas de Régimen Especial).

Studenti opět musí platit školné v podobě zápisného (tasas de matrícula), ale i zde poskytuje MEC a Autonomní oblasti finanční pomoc. Velmi úspěšní studenti obdrží specifické stipendium (Premio Extraordinario de formación profesional), které oceňuje jejich úsilí a dobrou práci při studiu.

Enseñanzas de Régimen Especial zahrnují vzdělávání v oblasti umění (enseñanzas artísticas superiores), odborného návrhářství (grado superior de artes plásticas y diseño) a sportů (enseñanzas deportivas de grado superior).¹⁹⁹

Obecnými podmínkami na tento typ studií je absolvování Bachillerato a vykonání přijímací zkoušky, která prokazuje potřebné znalosti a dovednosti.

Organizace akademického roku je podobná harmonogramu na univerzitách i v centrech F.P.E. Vyučování múzických umění, tance a umělecké tvorby začíná na začátku října a končí v polovině června. Vyučování cyklů návrhářství se uskutečňují od září do půlky června. Sportovní studia začínají vyučovat v půlce září. Harmonogramy zahrnují státní svátky a okolo osmi svátečních dnů schválených jednotlivými autonomními oblastmi.²⁰⁰

Hodnocení studentů probíhá na základě stanovených kritérií a cílů jednotlivých oborů i předmětů. Ve většině případů se nehodnotí v rámci modulů, ale proces evaluace

¹⁹⁸ Ley Orgánica de Educación, čl. 44, kap. 5, odst. 1.

¹⁹⁹ Enseñanzas artísticas (umělecká studia) obsahují další obory, jako je tanec a hudba (estudios superiores de Música y de Danza), herectví (enseñanzas de Arte Dramático), restaurování kulturních památek (enseñanzas de Conservación y Restauración de Bienes Culturales), návrhářství (estudios superiores de Diseño) a výtvarné umění (estudios superiores de Artes Plásticas). (Ley Orgánica de Educación, čl. 54–57, kap. 6, odst. 1.)

²⁰⁰ *Estructuras de los sistemas educativos y de formación en Europa: España 2009/10* [online]. s. 64 [2009] [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_ES_ES.pdf.

je nepřetržitý.²⁰¹ Zkouška se skládá z každého předmětu. V každém předmětu se vypisují dva řádné neměnné termíny. Student nesmí neuspět z více jak dvou předmětů. Dle typu studia absolvent obdrží titul „título superior de Música y de Danza“, „título superior de Arte Dramático“ a „título superior de Artes Plásticas y Diseño“, které odpovídají univerzitnímu titulu „Licenciado Universitario“. S tituly je možno pedagogické činnosti v oboru na příslušných vzdělávacích institucích. Pouze „título superior de Plásticas y Diseño“ má hodnotu titulu „Diplomado Universitario“. Studenti s tímto titulem „Técnico Superior de Artes Plásticas y Diseño“ mohou pokračovat ve studiu v příslušného oboru na univerzitách. Titul „Técnico Deportivo Superior“ odpovídá titulu „Técnico Superior de formación profesional“. Na základě dohod s autonomními oblastmi mohou některé školy pořádat vzdělávání i v doktorském programu.²⁰²

5.3 Další vývoj českého a španělského vysokoškolského vzdělávání

V poslední době se sféra terciárního vzdělávání v České republice nese v duchu jednání o reformních změnách. V roce 2008 byla připravena *Bílá kniha terciárního vzdělávání*, která je koncepčním základem reformy a následných legislativních změn.²⁰³

Změny se týkají vysokých škol i vyšších odborných škol a jsou zaměřeny na struktury systému, řízení institucí, rovnosti příležitostí, výzkumu a inovací, pracovního trhu, zjišťování kvality atd. Změny by se měly týkat oblasti financování. Vysoké školy by byly financovány podle své kvality a soukromé vysoké školy by měly nárok na příspěvek z veřejných zdrojů odvozený z příspěvku na vzdělanostní činnost veřejných vysokých škol. Vlnu odporu zejména ze stran studentů vyvolala otázka zavedení školného.²⁰⁴ Vysoké školy by měly být rozlišeny na výzkumné, vzdělávací

²⁰¹ *Estructuras de los sistemas educativos y de formación en Europa: España 2009/10* [online]. s. 64 [2009] [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_ES_ES.pdf.

²⁰² Tamtéž, s. 64–65.

²⁰³ MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 42–53.

a profesně zaměřené. Další změny by se týkaly řízení a jejich samosprávy.²⁰⁵ Vyšší odborné školy by měly být přeměny na vzdělávací instituce a nabízet dvouleté prakticky orientované programy. Některé by získaly akreditaci pro bakalářské studijní programy, některé by byly zrušeny a ostatní by se změnilly v instituce poskytující vzdělávacích kurzy.²⁰⁶ Výsledkem reformních snah je věcný záměr zákona o terciárním vzdělávání a věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům, které připravily půdu pro návrhy vlastních zákonů v paragrafovém znění.

Terciární vzdělávání Španělska je také podrobováno mnohým diskusím a neustále prochází řadou změn. Příjímáčí zkouška na univerzity PAU v konečné podobě byla zavedena teprve v roce 2010. Jako součást PAU se od akademického roku 2011/2012 poprvé skládá ústní zkouška z cizího jazyka.

V roce 2008 byla poprvé prezentována nová strategie v terciární sféře vzdělávání „Estrategia Universidad 2015“.²⁰⁷ Vychází ze společné spolupráce španělské vlády, autonomních oblastí a univerzit za účelem zvýšení kvality odborné a vědecké činnosti a internacionalizace universitního systému. Snahou je zvýšení prestiže španělských univerzit. Hlavním předmětem rozvoje terciární sféry vzdělávání ve Španělsku je vymezení základního poslání a funkcí univerzit, rozvoj kvality v rámci sociálních a internacionálních potřeb, zlepšení systému stipendií, finančních pomoci a půjček, posílení autonomie a specializace univerzit atd. Těchto stanovených cílů by se mělo dosáhnout na základně činností rozdělených do třech hlavních oblastí. Jedná se o posouzení aktuálního stavu univerzit vzhledem ke strategii, definování souboru pokynů seskupených do čtyř oblastí (mise univerzity, lidé, kteří ji tvoří, posílení schopností těchto univerzit, a životní prostředí) a zavedení systému evaluace

²⁰⁵ V řízení univerzity by měly hrát větší úlohu správní rady a počítá se i s účastí zástupců zájmových skupin. Reformou by byly posíleny pravomoci rektora a omezena působnost akademické samosprávy. Vznikla by Rada vlády pro terciární vzdělávání, do jejichž kompetencí by spadalo jmenování a odvolávání členů správních rad. Rada pro terciární vzdělávání by představovala koordinační, koncepční a poradní orgán jmenovaný vládou, který by se podílel na vyváženém strategickém vývoji terciárního sektoru vzdělávání. (MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999, s. 38.)

²⁰⁶ Tamtéž, s. 24.

²⁰⁷ Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: La Estrategia Universidad 2015. [online]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.esn.org/content/what-esn>.

a vyhodnocování výsledků, které přispěje k posílení kvality vysokoškolského vzdělávání vzhledem k vymezeným cílům strategie.²⁰⁸

5.4 Srovnání

Terciární vzdělávání se v ČR a Španělsku uskutečňuje na školách, které jsou univerzitního nebo neuniverzitního typu. V obou zemích jsou to školy veřejné a soukromé. Patří k nim i školy církevní a poskytující distanční formu vzdělávání. Školy nabízejí vzdělávání vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání. Vysokoškolské vzdělávání mají na starosti vysoké školy a univerzity.

Odborné vzdělávání je poskytováno vyššími odbornými školami. Ve Španělsku je vyšší odborné vzdělávání (F.P.E.) ukončeno titulem, s kterým má student přímou cestu na univerzitní studia v příbuzném oboru úrovně Grado.²⁰⁹ Naopak v ČR je vyšší odborné studium ukončeno získáním titulu „diplomovaný specialista“, který také umožňuje další studium na univerzitách, ale podmínky pro přijetí jsou stejné jako pro všechny ostatní uchazeče. Navíc ve Španělsku je toto studium dvouleté, v ČR trvá zpravidla tři roky. Zvláštní sféru vzdělávání ve Španělsku tvoří obory jako je umění (Enseñanzas artísticas superiores), návrhářství (Enseñanzas profesionales de Artes Plásticas y Diseño de grado superior) a sport (Enseñanzas deportivas de grado superior). Některé by se daly přirovnat ke studiu na českých konzervatořích. V obou zemích se dá z tohoto typu studia pokračovat na vysokých školách a univerzitách. Návaznost je ale různá. V některých oborech Enseñanzas artísticas superiores (Enseñanzas de Arte Dramático, Estudios superiores de Música y Danza), jejíž délka studia je šest let, absolventi obdrží titul shodný s univerzitním titulem „Licenciado“ (titul druhého cyklu Máster).²¹⁰ Ostatní tituly uměleckých oborů jsou pak totožné s univerzitním titulem „Diplomado“ úrovně Grado. Zajímavé jsou i tituly ostatních oborů těchto speciálních studií. Jako příklad lze uvést „Técnico Deportivo Superior“, což je titul, který označuje

²⁰⁸ *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. s. 205-206 [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.

²⁰⁹ Ley Orgánica de Educación, čl. 44, kap. 5, odst. 1.

²¹⁰ Ley Orgánica de Educación, čl. 55, 54, kap. 6, odst. 1.

absolventa sportovních studií. V některých případech sportovních oborů je možné uznání studia jako studia univerzitního úrovně Grado.²¹¹

Univerzitní vzdělávání je děleno stejně. V ČR i ve Španělsku má tři stupně. Jedná se o bakalářský, magisterský a doktorský studijní program.²¹² Ve Španělsku je to Grado, Máster a Doctorado.²¹³ Standardní délka studia těchto stupňů je v obou zemích stejná. První stupeň většinou trvá tři roky, druhý 2 - 3 roky a třetí 3 - 4 roky. Existují i studijní obory, jako je například medicína, které nejsou stupňovité, a jejich délka studia je šest let v obou zemích.

Podmínkou přijetí na české a španělské univerzity a je složení maturity. Je třeba podotknout, že španělské Bachillerato nepředstavuje žádnou finální zkoušku tak jako je česká státní maturita. O to je složitější španělský systém přijímacích zkoušek na univerzity v podobě PAU. Průběh a podoba přijímací zkoušky PAU je dána zákonem.²¹⁴ Obsah si španělské univerzity tvoří samy podle oboru jako univerzity v ČR.

Harmonogram akademického roku na univerzitách v ČR a Španělsku je podobný. Akademický rok je rozdělen na zimní a letní období, které zahrnuje etapu zkoušek. Rozdíl činí délka zkuškového období. Na českých univerzitách je poměrně delší. Ve Španělsku jsou to poslední dva týdny semestru. V zimním jsou opravné zkoušky konány v průběhu zahájeného dalšího semestru. Neúspěšné zkoušky letního semestru se opakují i v průběhu června a září, což je přibližně stejné jako na českých univerzitách. Organizace a průběh univerzitního vzdělávání probíhá stejně. Studenti se účastní přednášek a seminářů/cvičení. Z každého předmětu se koná finální zkouška (zkouška/zápočet/kolokvium), které může mít různé formy a podoby. Na španělských univerzitách je často do celkového hodnocení z předmětu započítávána aktivita a účast, finální práce a zkouška, která je ve většině případů písemná. Rozdílná je škála hodnocení. V ČR je používá stupnice A – F nebo 1 – 4, ve Španělsku je to rozmezí bodů, kterým odpovídá slovní označení. Důležité je, že obě země používají na univerzitách kreditní systém ECTS, což umožňuje vzájemné uznání studií.

²¹¹ Ley Orgánica de Educación, čl. 65, kap. 8, odst. 1.

²¹² § 45–47 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

²¹³ Real Decreto 1393/2007, čl. 9–11, kap. 2.

²¹⁴ *Real Decreto 1892/2008, de 14 de noviembre, por el que se regulan las condiciones para el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de grado y los procedimientos de admisión a las universidades públicas españolas.* [online]. 2008 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd1892-2008.html#a1.

Po ukončení je studentovi udělen titul podle studovaného oboru a studijního programu. Těmi nejčastějšími v ČR jsou tituly Bc., Mgr. a titul „doktor“.²¹⁵ Ve Španělsku jim odpovídají tituly „Diplomado“, „Licenciado“ a „Doctor“. K získání kvalifikace je v ČR úspěšné složení státní závěrečné zkoušky a obhajoba práce či doktorská zkouška a obhajoba disertační práce v doktorském studijním programu. Na španělských univerzitách stačí k dosažení titulů určitý počet kreditů daný studijním programem a napsání závěrečné či disertační práce.

Obě země nedisponují „dokonalým“ vzdělávacím systémem, a to i v oblasti terciárního vzdělávání. O tom svědčí neustálé diskuse o reformních změnách.²¹⁶ Navzájem by se však mohly obohatit. Příkladem je jedna z důležitých otázek vysokoškolského vzdělávání ČR, která se týká zavedení školného i na veřejných vysokých školách a univerzitách.²¹⁷ Možnou inspirací by pak mohl být systém školného na univerzitách ve Španělsku.

Studium v terciární sféře vzdělávání ČR a Španělska se příliš neliší. Pokud by chtěli studenti uskutečnit studijní pobyt na univerzitě ve Španělsku či naopak, neměli by být organizací vysokoškolského vzdělávání překvapeni. Závěrem lze říci, že při studiu v zahraničí je nutné počítat s odlišnými kulturami a tradicemi. A právě tyto faktory by se mohly stát větší překážkou než samotné studium.

²¹⁵ § 45–47 odst. zákona č. 111/1998 Sb.

²¹⁶ MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999., Ministerio de Educación, Cultura y Deporte: La Estrategia Universidad 2015. [online]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.esn.org/content/what-esn>.

²¹⁷ MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999, s. 42–53.

Závěr

Cílem diplomové práce byla komparace terciární úrovně vzdělávání České republiky a Španělska. Teoretická část byla zaměřena na výklad oboru srovnávací pedagogika. První kapitola se věnovala zejména jejímu vymezení, předmětu, funkci a historii. Také byla uvedena tabulka Mezinárodní standardní klasifikace pro vzdělávání a byly popsány její úrovně. V následujících kapitolách byl podán přehled školství obou zemí. Další kapitola byla doplněním textu v oblasti internacionalizace vzdělávání. Byly zpřehledněny studijní programy zahraničních pobytů a výčet možností studentů FF UP byl završen nabídkou studijního pobytu v rámci programu Erasmus ve Španělsku.

V další části práce byla provedena analýza terciární úrovně vzdělávání České republiky a Španělska, která umožnila následné srovnání. Při komparaci byla stanovena dvě základní kritéria (vzdělávací úroveň, stát). Předmětem srovnání byla vzdělávací úroveň mezi dvěma zeměmi. Vzdělávací úroveň pak byla komparována z hlediska organizace a struktury. Konkrétně se jednalo o přijímací proces, harmonogram, průběh, hodnocení výsledků a ukončení vzdělávání. Výsledkem komparace je zjištění, že studium na španělských vysokých školách je obdobné české terciární sféře vzdělávání a pro české studenty nemusí být nikterak obtížné a překvapující velkou odlišností. Terciární vzdělávání v obou zemích je univerzitního a neuniverzitního typu a uskutečňuje se na veřejných i soukromých školách. Poskytované vzdělávání se dá rozdělit na vysokoškolské a vyšší odborné. Ve Španělsku pak navíc existuje specializovaná výuka v oblasti umění, návrhářství a sportů. Univerzitní vzdělávání je uskutečňováno ve třech úrovních bakalářského, magisterského a doktorského vzdělávacího programu. Ve Španělsku jim odpovídají cykly Grado, Máster a Doktorado. Etapy mají stejnou standardní délku studia a jsou ukončeny udělením příslušných akademických titulů v daném oboru.

Zpracování práce se potýkalo s řadou překážek. Mnoho autorů srovnávací pedagogiky upozorňuje na problematiku cizojazyčné terminologie. Například J. Průcha zmiňuje terminologické potíže výrazu „univerzitní vzdělávání“ (university education). Toto označení terciárního vzdělávání by mělo být používáno jen ve významu takového vzdělávání, které poskytují instituce, jež mají oficiální status univerzity. V mezinárodní terminologii se výraz „university“ pod vlivem angličtiny vztahuje na jakoukoliv

vysokou školu, která realizuje bakalářské a magisterské studijní programy (obvykle i doktorské). Dodává, že v důsledku této skutečnosti byla v České republice po roce 1989 řada vysokých škol přejmenována na univerzitní (Technické univerzity v Liberci, Česká zemědělská univerzita v Praze), ačkoli nejsou tyto instituce univerzitami v původním smyslu. Z toho vyplývá, že výraz univerzitní vzdělávání může někdy znamenat totéž co vysokoškolské vzdělávání, jinde zas může označovat jen vzdělávání na univerzitách v užším smyslu.²¹⁸ Popisovaný problém byl shledán i při výkladu španělského terciárního vzdělávání. Termínem „universidades“ jsou ve Španělsku označovány všechny instituce poskytující vysokoškolské vzdělávání. Avšak pro univerzitní vzdělávání v pravém slova smyslu existuje ve Španělsku výraz „enseñanzas universitarias“. I přes to, že v překladu slovo „universidad/es“ znamená „univerzita/y“, v některých slovnících lze nalézt překlad tohoto slova i jako „vysoké školy“, což vykazuje tvrzení J. Průchy o dnešní tendenci pojmenovávat vysokoškolské vzdělávání univerzitním. V práci byl překlad termínu „universidades“ řešen označením „instituce terciárního vzdělávání“, „vzdělávání na vysokých školách“, „vysoké školy“, „vysokoškolské vzdělávání“ apod. Další překážka představuje citace španělských zákonů. Jejich zcela odlišné členění od české právní legislativy vedlo k jinému způsobu citací. Vždy byl uveden název zákona, článek, odstavec a posléze oddíl. Byl ponechán „počeštělý“ způsob citací, v nichž je užit autorčin překlad termínů „artículo“ (čl.), „capítulo“ (kapitola) a „título“ (odstavec). V některých případech terminologie bylo vhodnější nepokoušet se o překlad, který často nesplní účel a nevyzní tak, jak by měl, proto jsou v práci ponechány i původní španělské výrazy.

Posláním srovnávací pedagogiky je poukázat na rozdílnosti vzdělávacích systémů, které se mohou stát inspirací při dalším vývoji školství jednotlivých zemí. Stejně tak může být tato diplomová práce podnětná pro studenty i pedagogy. Studenti mohou zjistit, jakým způsobem fungují španělské univerzity a nebát se tak studium například v programu Erasmus vyzkoušet. Pedagogové se zas mohou poohlédnout, jaké prostředí pro studenty vysokých škol vytváří jiná země.

Zmínky o španělském vzdělávacím systému a jeho srovnání s ostatními zeměmi můžeme najít i v českých publikacích srovnávací pedagogiky. Ovšem školství ve Španělsku prošlo docela čerstvými změnami, proto výklad mnoha těchto publikací

²¹⁸ PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999, s. 151.

není aktuální. Často také není Španělsko v popředí zájmu. Autoři se věnují zejména státům nějakým způsobem blízkým České republice (např. státy střední Evropy). Tato skutečnost by mohla být impulzem pro další rozšíření práce. Za zmínku by stály další oblasti či úrovně španělského systému vzdělávání. Předmětem komparace mohou být i na jiná hlediska než je organizace a struktura. Námětem by mohly být třeba výsledky vzdělávání, vzdělávací programy, vzdělávání dospělých nebo pedagogů, učební pomůcky či učebnice aj.

Slovníček

Administraciones Autónomas – španělská správa autonomních oblastí.

Administraciones Educativas Autónomas – správa vzdělávání v autonomních oblastech ve Španělsku.

Alta Inspección – státní školská inspekce ve Španělsku.

Aprobado – nedostatečný při známkování.

Apto – stupeň kvalifikace (způsobilý). Opakem je **no apto**, nezpůsobilý.

Arquitecto – španělský akademický titul získaný v druhém cyklu určitého oboru vysokoškolského studia („architekt“).

Arquitecto Técnico – španělský akademický titul získaný v prvním cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání („technický architekt“).

Bachillerato – maturitní zkouška ve Španělsku, kterou skládají studenti všeobecného vzdělávání na středních školách s maturitou. Tato maturitní zkouška nemá podobu finální souhrné zkoušky. Je udělena na základě studijních výsledků v průběhu celého studia.

Claustro – komise učitelů působící na španělských školách.

Claustro Universitario – univerzitní senát zakládáný na španělských univerzitách.

Consejo de Universidades – Univerzitní rada zřízovaná na španělských univerzitách.

Consejo Escolar – Rady škol na španělských školách.

Consejo Escolar del Estado – Státní školská rada v autonomních oblastech ve Španělsku.

Consejo General de la Formación profesional – Všeobecná rada pro odbornou přípravu ve Španělsku.

Consejo Nacional de Educación – Národní rada pro vzdělávání ve Španělsku.

Consejo Social – sociální rada španělských univerzit.

Consejos Escolares Territoriales – Regionální školská rada ve Španělsku.

Consejos Municipales de Educación – španělské obecní úřady zodpovídající za místní správu vzdělávání.

Constitución española de 1978 – španělská ústava z roku 1978.

Diploma de Estudios Avanzados – certifikát, který vydávají španělské univerzity studentům třetího cyklu po splnění určitých povinností potřebných pro připuštění k obhajobě dizertační práce.

Diplomado – španělský akademický titul získaný v prvním cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání („diplomat“).

Diplomas de Español como Lengua Extranjera – diplomy ze španělského jazyka vydávané Cervantesovým institutem (El Instituto Cervantes) jménem španělského Ministerstva školství.

Direcciones provinciales – Provinční ředitelství Ministerstva školství v autonomních oblastech ve Španělsku.

Doctor – španělský akademický titul získaný v druhém cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání („doktor“).

Doctor europeo – španělský univerzitní titul získaný v třetím cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání. Je udělován v případě studijního nebo výzkumného pobytu v zahraničí v minimálně délce trvání tři měsíců.

Doctorado – třetí univerzitní stupeň ve Španělsku (doktorský vzdělávací program).

Educación de Formación Profesional (F.P.E.) – vzdělávání odborné přípravy ve Španělsku.

El Instituto Cervantes – Cervantesův institut, organizace, která byla založena roku 1991 za účelem šíření španělské kultury a hlavně španělského jazyka.

Enseñanzas artísticas superiores – vyšší umělecké vzdělávání.

Enseñanzas de Arte Dramático – vzdělávání v oblasti herectví. Ve Španělsku je součástí uměleckých studií (**enseñanzas artísticas**).

Enseñanzas de Conservación y Restauración de Bienes Culturales – vzdělávání v oboru restaurování kulturních památek. Ve Španělsku je součástí uměleckých studií (**enseñanzas artísticas**).

Enseñanzas de idiomas – výuka jazyků.

Enseñanzas de Régimen Especial – speciální oblast španělského vzdělávání (umělecké směry, jazyky a sport).

Enseñanzas de Régimen General – základní vzdělávací proces ve Španělsku, který zahrnuje předškolní, základní, střední a vysokoškolské vzdělávání.

Enseñanzas deportivas de grado superior – vyšší sportovní studia.

Enseñanzas profesionales de Artes Plásticas y Diseño de grado superior – vyšší vzdělávání v oblasti tvorby a designu.

Enseñanzas universitarias – univerzitní vzdělávání.

Escuelas Oficiales de Idiomas – španělské oficiální jazykové školy.

Escuelas politécnicas superiores – vysoké polytechnické školy.

Escuelas polytécnicas – polytechnické školy.

Escuelas técnicas superiores – vysoké technické školy.

Escuelas universitarias – univerzitní školy.

Estrategia Universidad 2015 – nová strategie v terciární sféře španělského vzdělávání.

Estudios superiores de Artes Plásticas – vyšší vzdělávání v oblasti výtvarného umění.

Ve Španělsku je součástí uměleckých studií (**enseñanzas artísticas**).

Estudios superiores de Diseño – vyšší vzdělávání v oblasti návrhářství a designu.

Ve Španělsku je součástí uměleckých studií (**enseñanzas artísticas**).

Estudios superiores de Música y Danza – vyšší vzdělávání v oblasti tance a hudby.

Ve Španělsku je součástí uměleckých studií (**enseñanzas artísticas**).

Facultades – univerzitní fakulty.

Formación en Centros de Trabajo – praxe, která je součástí odborného vzdělávání ve Španělsku.

Grado – první univerzitní stupeň ve Španělsku.

Grado medio – střední stupeň (Educación de Formación Profesional de grado medio je odborné vzdělávání středního stupně).

Grado superior – vyšší stupeň (Educación de Formación Profesional de grado superior je odborné vzdělávání vyššího stupně).

Ingeniero – španělský akademický titul získaný v druhém cyklu určitého oboru vysokoškolského studia („inženýr“).

Ingeniero Técnico – španělský akademický titul získaný v prvním cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání („technický inženýr“).

Inspección de Servicios – servisní inspekce španělských univerzit.

Inspecciones Técnicas de Educación – školní technická inspekce ve Španělsku.

Inspector Jefe – vrchní školní inspektor na španělských univerzitách.

Instituto de Ciencias de la Educación – Institut pedagogických věd ve Španělsku.

Institutos Universitarios de Investigación – výzkumná univerzitní centra ve Španělsku.

Juntas de Facultad/Escuela – fakultní/školní rada na španělských univerzitách.

Juntas de Gobierno – řídicí rady španělských univerzit.

La prueba de Acceso a la Universidad – přijímací zkouška na univerzity ve Španělsku.

- Ley de Reforma Universitaria** – španělský zákon o univerzitní reformě z roku 1983.
- Ley Orgánica de Educación** – španělský školský zákon z roku 2006.
- Ley Orgánica de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes** – španělský zákon z roku 1995, který je věnován právní úpravě organizace a funkcí státních orgánů ve vzdělávacích centrech financovaných z veřejných zdrojů.
- Ley Orgánica de las Cualificaciones y de la Formación Profesional** – španělský zákon z roku 2002, který upravuje odborné vzdělávání ve Španělsku.
- Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo** – španělský zákon z roku 1990, který ustanovuje uspořádání vzdělávacího systému ve Španělsku.
- Ley Orgánica de Universidades** – španělský zákon z roku 2001, v němž je zakotvený systém univerzitního vzdělávání. Je upraven zákonem Ley de Universidades z roku 2007.
- Ley Orgánica reguladora del Derecho a la Educación** – španělský zákon z roku 1985, který upravuje právo na vzdělávání.
- Licenciado** – španělský akademický titul získaný v druhém cyklu určitého oboru vysokoškolského vzdělávání („licenciát“).
- Máster (Universitario)** – druhý univerzitní stupeň ve Španělsku.
- Matrícula de Honor** – stupeň kvalifikace studentů na španělských univerzitách (vyznamenání).
- Ministerio de Educación y ciencia** – Ministerstvo školství a vědy ve Španělsku.
- Notable** – chvalitebný při známkování.
- Noticias Jurídicas** – španělská webová stránka týkající se právních novinek, která obsahuje i veškerou španělskou právní legislativu.
- Oficina de Educación y Ciencia** – Úřad pro vzdělávání a vědu ve Španělsku.
- Premio Extraordinario de formación profesional** – speciální stipendium, které mohou obdržet studenti vyššího odborného vzdělávání F.P.E.
- Real Decreto 1393/2007 por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales** – královská vyhláška z roku 2007, kterou je ustanoveno španělské univerzitní vzdělávání.
- Real Decreto 1892/2008 por el que se regulan las condiciones para el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de grado y los procedimientos de admisión a las universidades públicas españolas** – královská vyhláška

z roku 2008, kterou jsou upraveny podmínky přijímací zkoušky na první stupeň univerzitních studií a proces přijímání na španělské veřejné univerzity.

Real Decreto 276/2003 sobre los Centros docentes no universitarios – královská vyhláška z roku 2003 vztahující se k neuniverzitním vzdělávacím institucím poskytující terciární vzdělávání ve Španělsku.

Real Decreto 596/2007 por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño – královská vyhláška z roku 2007, kterou je upraveno odborné vzdělávání v oboru designu a návrhářství.

Real Decreto 806/2006 por el que se establece el calendario de aplicación de la nueva ordenación del sistema educativo – královská vyhláška z roku 2006, která ustanovuje harmonogram španělského vzdělávacího systému.

Secretaría de Educación y Ciencia – Podsekretariát pro vzdělávání a vědu ve Španělsku.

Secretaría de Estado de Educación – Státní sekretariát pro vzdělávání ve Španělsku.

Secretaría de Estado de Universidades e Investigación – státní sekretariát pro univerzity a výzkum ve Španělsku.

Sobresaliente – výborný při známkování.

Tasas de matrícula – školné/zápisné na španělských univerzitách.

Técnico de Grado Medio – kvalifikace, kterou získává absolvent vyššího odborného vzdělávání středního stupně (F.P.E. de grado medio).

Técnico Deportivo Superior – španělský akademický titul získaný v určitém oboru vysokoškolského studia (Enseñanzas deportivas de grado superior).

Técnico Superior de Formación profesional – španělský akademický titul získaný v určitém oboru vysokoškolského studia (Educación de Formación Profesional de grado superior).

Tesis doctoral – dizertační práce.

Título superior de Música y de Danza/de Arte Dramático/de Artes Plásticas y Diseño – španělský akademický titul získaný v určitém oboru vysokoškolského studia (Estudios superiores de Música y Danza / Enseñanzas superiores de Arte Dramático / Enseñanzas profesionales de Artes Plásticas y Diseño de grado superior).

Universidad Autónoma de Madrid – veřejná univerzita v Madridu.

Universidad Nacional de Educación a Distancia – státní španělská univerzita
distančního vzdělávání.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

KOTÁSEK, J. a kol. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

La Constitución Española de 1978. [online]. 1978 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t1.html.

Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo. [online]. 1990 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/mecd/oposiciones/files/logse.pdf>.

Ley Orgánica 11/1983, de 25 de agosto, de Reforma Universitaria. [online]. 1983 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r0-lo11-1983.html.

Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. [online]. 1985 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo2-2006.html.

Ley Orgánica 5/2002, de 19 de junio, de las Cualificaciones y de la Formación Profesional. [online]. 2002 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Laboral/lo5-2002.html.

Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades. [online]. 2001 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-2001.html.

Ley Orgánica 8/1985, de 3 de julio, Reguladora del Derecho a la Educación. [online]. 1985 [cit. 2011-11-27]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo8-1985.html.

Ley Orgánica 9/1995, de 20 de noviembre, de la participación, la evaluación y el gobierno de los Centros Docentes. [online]. 1995 [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r1-lo9-1995.html.

MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999. 74 s. ISBN 978-80-254-4519-8.

- Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales.* [online]. 2007 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd1393-2007.html.
- Real Decreto 1892/2008, de 14 de noviembre, por el que se regulan las condiciones para el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de grado y los procedimientos de admisión a las universidades públicas españolas.* [online]. 2008 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd1892-2008.html#a1.
- Real Decreto 276/2003 de 7 de marzo, sobre los Centros docentes no universitarios.* [online]. 2003 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd276-2003.html.
- Real Decreto 596/2007, de 4 de mayo, por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño.* [online]. 2007 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd596-2007.html.
- Real Decreto 806/2006, de 30 de junio, por el que se establece el calendario de aplicación de la nueva ordenación del sistema educativo, establecida por la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.* [online]. 2006 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/rd806-2006.html.
- Ústava České republiky. Listina základních práv a svobod.* Ostrava: Sagit, 2004, 192 s. ISBN 80- 7208-354-6.
- Vyhláška č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání.* [online]. 2005 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-10-2005-sb-o-vyssimodbornemvzdelavani1?highlightWords=vyhl%C3%A1%C5%A1ka+vy%C5%A1%C3%ADm+odborn%C3%A9m+vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD>.
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* [online]. 2006, 12. 4. 2002 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/sb048-02.pdf>.
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.* [online]. 1998, 11. 6. 2010 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12768>.

- Zákon č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání [online]. 2006, 3. 2. 2006 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-predskolnim-a-skolskymzarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1?highlightWords=306%2F1999>.*
- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění zákona č. 562/2004 Sb. [online]. 2006, 30. 10. 2006 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-306-1999-sb-o-poskytovani-dotaci-soukromym-skolam-predskolnim-a-skolskym-zarizenim-ve-zneni-zakona-c-562-2004-sb-1?highlightWords=Z%C3%A1kon+%C4%8D.+306%2F1999+Sb.%2C+poskytov%C3%A1n%C3%AD+dotac%C3%AD+soukrom%C3%BDm+%C5%A1kol%C3%A1m%2C+p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%ADm+%C5%A1kolsk%C3%BDm+za%C5%99%C3%ADzen%C3%ADm%2C+zn%C4%9Bn%C3%AD+z%C3%A1kona+%C4%8D.+562%2F2004>.*
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů [online]. 2006, 19. 11. 2004 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>.*
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů [online]. 2006, 19. 11. 2004 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>.*

Literatura

- BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, 167 s. ISBN 80–86395–96–0.
- CARRASCO MONTERO, J. *Realie španělsky mluvících zemí*. Plzeň: Jiří Fraus, 1997, 79 s. ISBN 80–85784–54–8.
- CENTRO DE INVESTIGACIÓN Y DOCUMENTACIÓN EDUCATIVA. *El sistema educativo español*. Madrid: Centro de Publicaciones del Ministerio de Educación y Ciencia, 2002, 104 s. ISBN 84–369–2965–9.

- COBA ARANGO, E., GRAÑERAS PASTRANA, M. a kol. *Informe sobre el estado y situación del sistema educativo. Curso 2009*. Madrid: Secretaría General Técnica, Subdirección General de Información y Publicaciones, 2009. 318 s. ISBN 978-84-369-4824-0.
- ČERYCH, L. *České vzdělání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v ČR při vstupu do Evropské unie: program Phare, projekt č. CZ 9405-01-03-01*. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999, 88 s. ISBN 80-211-0312-4.
- EURYDICE. *Klíčové údaje o školství v Evropské unii*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1998, 185 s. ISBN 80-211-0297-7.
- EURYDICE. *Struktury systémů vzdělávání a počáteční odborné přípravy v zemích Evropské unie*. Praha: Gnosis, 1997, 454 s.
- Evropská komise. *Estructuras de los sistemas educativos y de formación en Europa: España 2009/10* [online]. [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_ES_ES.pdf.
- Evropská komise. *Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2009/2010* [online]. [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf.
- Evropská Komise. *Organización del sistema educativo español 2009/2010* [online]. [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/ES_ES.pdf.
- Evropská komise. *Resumen descriptivo de los sistemas educativos europeos* [online]. [2011] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_ES_ES.pdf.
- Evropské komise. *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě: Česká republika 2009/2010* [online]. [2009] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_CZ_CS.pdf.
- GRAU COMPANY, S. *La organización del centro escolar. Documentos para su planificación*. Alicante: Editorial Club Universitario, 2005, 272 s. ISBN 84-8454-476-1.
- Higher education in the Czech republic*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, 1996, 364 s. ISBN 80-900054-8-9.

- HOUDKOVÁ, Z. *Školství ve Španělsku a Portugalsku*. Praha: Ústav školských informací, 1983, 65 s.
- JEŽKOVÁ, V., WALTEROVÁ, E. *Vzdělávání v zemích Evropské unie*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997, 194 s. ISBN 80-96039-19-6.
- JŮVA, V., LIŠKAŘ, Č. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 223 s.
- KÁDNER, O. *Vývoj a dnešní soustava školství. Třetí díl*. Praha: Obec učitelská, 1933, 500 s.
- KODET, S. *Současné španělské školství*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1993, 42 s.
- KRŇANSKÁ, P. E. *Erasmus očima studentů*. Praha: Dům zahraničních služeb, 2010, 29 s. ISBN 978-80-87335-09-3.
- NEZVALOVÁ, D. *Pedagogika pro učitele. Část první, kapitoly z obecné didaktiky*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995, 104 s. ISBN 80-7067-796-1.
- PAŘÍZEK, V. *Pedagogické problémy vzdělávacích soustav: srovnávací studie*. Praha: Akademia, 1967, 73 s.
- PAVLÍK, O. *Pedagogická encyklopédia Slovenska*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 1984, 742 s.
- PRŮCHA, J. *Česko-anglický pedagogický slovník*. Praha: Nakladatelství ARSCI, 2005, 138 s. ISBN 80-86078-50-2.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, J. *Proměny vzdělávání v mezinárodním kontextu*. Praha: Karolinum, 1992, 155 s. ISBN 80-7066-546-7.
- PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006, 263 s. ISBN 80-7367-155-7.
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-7178-290-4.
- ROVNÁ, L. *Průvodce studenta Evropskou unií*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 200, 80 s. ISBN 80-85864-80-0.
- Správa a řízení školství v Evropě*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, 148 s. ISBN 80-211-0253-5.

- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007, 456 s. ISBN 978-80-247-1734-0.
- VÁŇOVÁ, M. a kol. *Vzdělávací systémy ve vyspělých evropských zemích: výstup stěžejního úkolu PedF UK v Praze*. Praha: Karolinum, 1994, 86 s. ISBN 80-7066-848-2.
- VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005, 87 s. ISBN 80-86723-12-7.
- VÁŇOVÁ, M. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*. Praha: PedF UK, 1998. 91s. ISBN 80-86039-51-X.
- WALTEROVÁ, E. *Srovnávací pedagogika: vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2006, 325 s. ISBN 80-7290-269-5.
- Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1996, 197 s. ISBN 80-211-0215-2.

Internetové zdroje

- Český statistický úřad* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>.
- Erasmus Student Network* [online]. 1. 1. 2012 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z: <https://www.esn.org/>.
- EURYDICE* [online]. 2009 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php.
- Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.ff.upol.cz/>.
- Instituto Cervantes* [online]. © 1991-2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <http://www.cervantes.es/default.htm>.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* [online]. © 2012 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.educacion.gob.es/portada.html>.
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. © 2006 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>.
- NAEP* [online]. © 2007 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/>.

Ústav pro informace ve vzdělávání [online]. 24. 01. 2012 [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.uiv.cz/>.

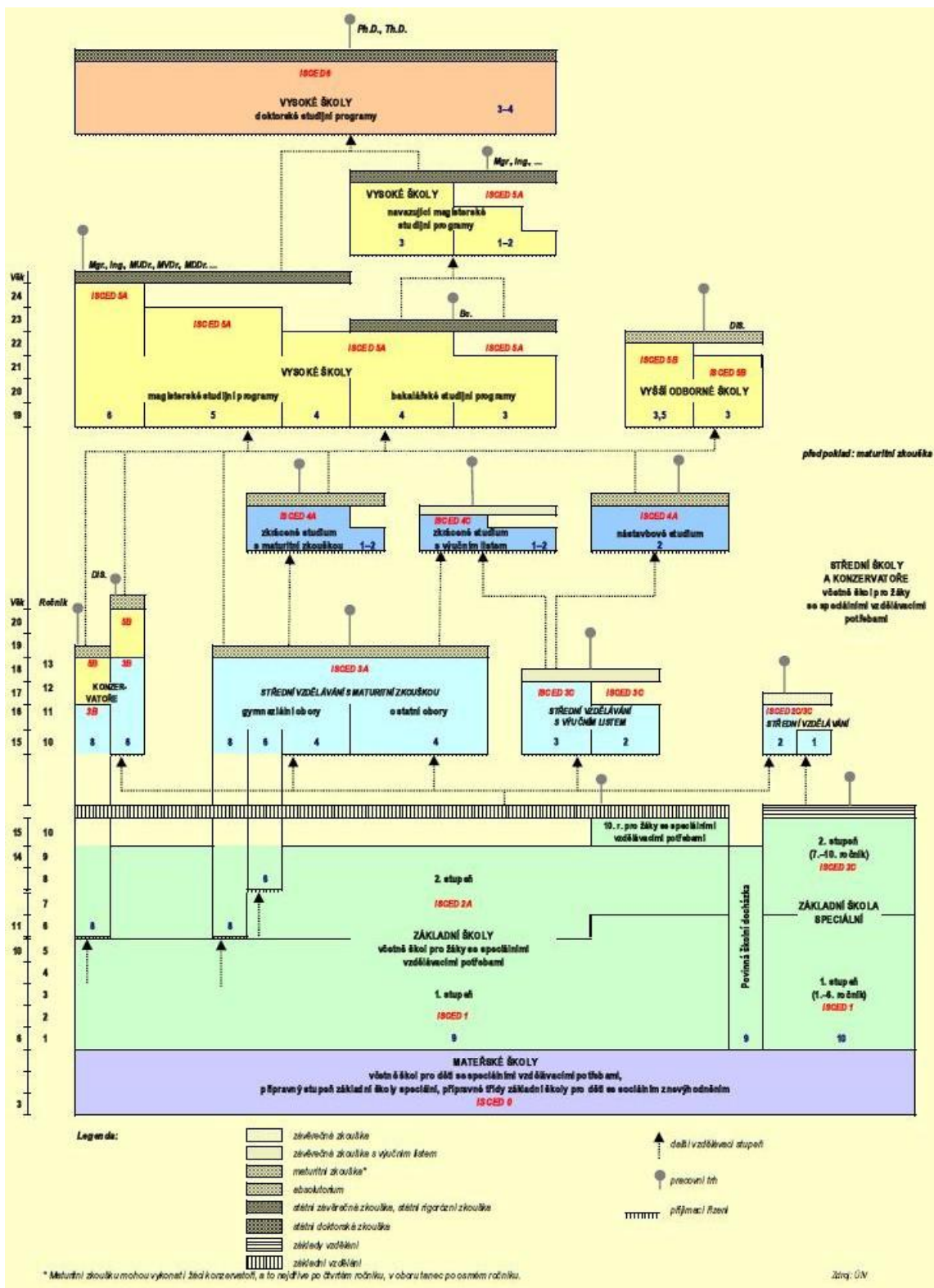
Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf 1 Počet vyjíždějících českých studentů na studijní pobyt v programu Erasmus dle cílových zemí v akademickém roce 20010/20011	40
Obr. 1 Schéma finančních toků v českém školství	21
Obr. 2 Schéma španělského vzdělávacího systému	36
Obr. 3 Přehled míst studijních pobytů v rámci programu Erasmus ve Španělsku na katedře romanistiky FF UP	45
Obr. 4 Celkové hodnocení PAU na university úrovně Grado	59
Obr. 5 Schéma organizace terciárního vzdělávání	60
Tab. 1 Přehled kódového značení úrovní vzdělávání ISCED	12
Tab. 2 Administrativní struktura vzdělávacího systému a kompetence jednotlivých úrovní administrace	31
Tab. 3 Evaluace studentů na univerzitách	62

Přílohy

- I. Schéma vzdělávacího systému v České republice
- II. Seznam českých institucí poskytujících terciární vzdělávání
- III. Seznam španělských vysokých škol
- IV. Výuka jazyků ve Španělsku
- V. El Instituto Cervantes

I. Schéma vzdělávacího systému v České republice

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Vzdělávací soustava. [online]. [2011] [cit. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-soustava>.

II. Seznam českých institucí poskytujících terciární vzdělávání

Příloha obsahuje seznam institucí vysokoškolského vzdělávání v ČR. Je rozdělen na veřejné vysoké školy, soukromé vysoké školy a státní vysoké školy.²¹⁹

Veřejné vysoké školy

- Akademie múzických umění v Praze
- Akademie výtvarných umění v Praze
- Česká zemědělská univerzita v Praze
- České vysoké učení technické v Praze
- Janáčkova akademie múzických umění v Brně
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- Masarykova univerzita v Brně
- Mendelova universita v Brně
- Ostravská univerzita v Ostravě
- Slezská univerzita v Opavě
- Technická univerzita v Liberci
- Univerzita Hradec Králové
- Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
- Univerzita Karlova v Praze
- Univerzita Palackého v Olomouci
- Univerzita Pardubice
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
- Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava
- Vysoká škola ekonomická v Praze
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
- Vysoká škola polytechnická Jihlava
- Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích

²¹⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Přehled vysokých škol. [online]. 2008-2010 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-vysokych-skol>.

- Vysoká škola umělecko – průmyslová v Praze
- Vysoké učení technické v Brně
- Západočeská univerzita v Plzni

Soukromé vysoké školy

- Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o.
- Kolín
- Akademie STING, o.p.s. – Brno
- AKCENT College, s.r.o. – Praha
- Anglo-americká vysoká škola, o.p.s. – Praha
- Archip, s.r.o.
- B.I.B.S., a.s. Brno International Business School
- Bankovní institut vysoká škola, a.s. – Praha
- CEVRO Institut, o.p.s. – Praha
- Evropský polytechnický institut, s.r.o. – Kunovice
- Filmová akademi Miroslava Ondříčka v Písku, o.p.s.
- Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), s.r.o. – Praha
- Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.
- Mezinárodní baptistický teologický seminář Evropské baptistické federace, o.p.s.
– Praha
- Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.
- NEWTON College, a.s. – Brno
- Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. – Praha
- Rašínova vysoká škola s.r.o. – Brno
- Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.
- Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o. – Praha
- Středočeský vysokoškolský institut, s.r.o. – Kladno
- ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola – Mladá Boleslav
- Unicorn College s.r.o. – Praha
- University of New York in Prague, s.r.o.
- Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.

- Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o.
- Vysoká škola aplikovaného práva, s.r.o. – Praha
- Vysoká škola aplikovaných ekonomických studií v Českých Budějovicích, s.r.o.
- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. – Praha
- Vysoká škola ekonomie a managementu, o.p.s. – Praha
- Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. – České Budějovice
- Vysoká škola finanční a správní, o.p.s. – Praha
- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o.
- Vysoká škola Karla Engliš v Brně, a.s.
- Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.
- Vysoká škola logistiky, o.p.s. – Přerov
- Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a.s. – Praha
- Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.
- Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o. – Brno
- Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.
- Vysoká škola podnikání, a.s. – Ostrava
- Vysoká škola realitní - Institut Franka Dysona s.r.o.
- Vysoká škola regionálního rozvoje, s.r.o. – Praha
- Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov, o.p.s.
- Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o. – Praha
- Vysoká škola zdravotnická, o.p.s. – Praha
- Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s.

Státní vysoké školy

- Policejní akademie České republiky v Praze
- Univerzita obrany v Brně

III. Seznam španělských vysokých škol²²⁰

A Coruña

Abat Oliba CEU

Alcalá

Alfonso X El Sabio

Alicante

Almería

Antonio de Nebrija

Autónoma de Barcelona

Autónoma de Madrid

Barcelona

Burgos

Cádiz

Camilo José Cela

Cantabria

Cardenal Herrera-CEU

Carlos III de Madrid

Castilla-La Mancha

Católica de Valencia San Vicente Mártir

Católica San Antonio

Católica Santa Teresa de Jesús de Avila

Complutense de Madrid

Córdoba

Deusto

Europea de Madrid

Europea Miguel de Cervantes

Extremadura

Francisco de Vitoria

Girona

²²⁰ *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* [online]. 2011 [cit. 2011-11-27]. Universidades españolas. Dostupné z: <<http://www.educacion.gob.es/educacion/sistema-educativo/principios-fines.html>>.

Granada
Huelva
IE Universidad
Illes Balears
Internacional de Andalucía
Internacional de Catalunya
Internacional de la Rioja
Internacional Menéndez Pelayo
Internacional Valenciana
Jaén
Jaume I de Castellón
La Laguna
La Rioja
Las Palmas de Gran Canaria
León
Lleida
Málaga
Miguel Hernández de Elche
Mondragón Unibersitatea
Murcia
Nacional de Educación a Distancia
Navarra
Oberta de Catalunya
Oviedo
Pablo de Olavide
País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea
Politécnica de Cartagena
Politécnica de Catalunya
Politécnica de Madrid
Politécnica de Valencia
Pompeu Fabra
Pontificia Comillas
Pontificia de Salamanca

Pública de Navarra
Ramón Llull
Rey Juan Carlos
Rovira i Virgili
Salamanca
San Jorge
San Pablo CEU
Santiago de Compostela
Sevilla
Universidad a Distancia de Madrid
València–Estudi General
Valladolid
Vic
Vigo
Zaragoza

IV. Výuka jazyků ve Španělsku

Pro celistvost výkladu španělského vzdělávacího systému není možné opomenout studium jazyků (Enseñanzas de Idiomas). Ta patří mezi vzdělávání speciálního charakteru (Enseñanzas de Régimen Especial). Studium jazyků s povolením Ministerstva Školství a školské správy nabízí Oficiální školy jazyků (Escuelas Oficiales de Idiomas – EE.OO.II.).²²¹ EE.OO.II. jsou veřejné školy, tudíž jsou zaštiťovány Ministerstvem školství nebo jednotlivými autonomními oblastmi. Školy poskytují širokou nabídku studia jazyků od evropských přes oficiální jazyky Španělského království až po jazyky zemí kulturních, sociálních a ekonomických zvláštností, jako je arabština, čínština nebo japonština. Studium se uskutečňuje v různých úrovních. Podle Společného evropského referenčního rámce rozlišené úroveň A2 až B2.²²² Studium jazyků je určeno těm, kteří potřebují získat nebo zdokonalit své kompetence jednoho či více cizích jazyků, a usilují o získání certifikátu, které jim tyto vědomosti potvrzuje.

Pro přijetí na toto studium je třeba minimální věk 16 let, nejpozději v roce nástupu na studia. Nástup je možný dříve od 14 let. Má statut výjimečného studia, který je možno ukončit povinné sekundární vzdělávání.²²³ Podmínkou pro přijetí na studium cizího jazyka středního úrovně je titul Bachillerato (maturita), kde byl jazyk již studován, nebo certifikáty základní stupně. Na pokročilý stupeň jsou uchazeči přijeti také na základě certifikátu získaného na školách po celém Španělsku. Pro přijetí na jakoukoliv úroveň jazyka jsou stanoveny podmínky, které jsou určeny jednotlivými autonomními oblastmi.²²⁴

Ve školách se vyučuje prezenční formou, kdy se student účastní hodin během celého akademického roku. Rozpis počtu studentů, rozvrhů a způsobu vyučování je uveřejněn pro každý jazyk a školní rok před začátkem zápisu. Se souhlasem vzdělávacích správ a EE.OO.II. se uskutečňují zvláštní kurzy pro zdokonalování v jazykovém vzdělání, učitelskou přípravu a jiné profesní skupiny. Kurzy jsou nabízeny

²²¹ Ley Orgánica de Educación, čl. 60, kap. 7, odst. 1.

²²² Společný evropský referenční rámec: učení, vyučování, hodnocení je dokument vydaný Radou Evropy, který ustanovuje jednotlivé úrovně jazykových znalostí. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). *Council of Europa* [online]. 2011 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/CADRE_EN.asp>.)

²²³ Ley Orgánica de Educación, čl. 59, kap. 7, odst. 1.

²²⁴ Ley Orgánica de Educación, čl. 62, kap. 7, odst. 1.

v základních, středních i pokročilých úrovních. Některé didaktické katedry poskytují speciální vzdělávání jako je překladatelství, slovní dovednosti, specializované jazyky atd. Samozřejmě je poskytnuta i nabídka dálkového studia, především pro dospělé.

EE.OO.II. jsou oprávněny vydávat certifikáty základní, střední a pokročilé úrovně jednotlivých jazyků. Pro získání certifikátu střední a pokročilé úrovně jazyka je nezbytné složit závěrečné zkoušky, které podléhají daným specifikům. Zkoušky regulují vzdělávací správy, které stanovují cíle, kompetence a kritéria hodnocení pro každou úroveň vzdělávacích plánů různých jazyků.²²⁵ Pro studenty, kteří ve zkoušce neuspějí, je vydáváno na doporučení Rady Evropy zvláštní potvrzení o dosažení určitých znalostí jazyka podle částí zkoušky, které byly úspěšné. Potvrzení je možné využít například v Evropském portfolio jazyků (The European Language Portfolio).²²⁶ Vzdělávací správa usnadnila a sjednotila tak zkoušky pro obdržení certifikátu studentům povinného sekundárního vzdělávání i odborného vzdělávání.

V roce 1996 španělské Ministerstvo školství a Britská rada podepsali dokument o spolupráci, jehož předmětem je rozvoj bilingvního vzdělávání dětí od 3 do 16 let ve veřejných španělských centrech prostřednictvím hispánsko-britského kurikula.²²⁷ Na tomto programu se v dnešní době podílí 82 veřejných škol a 42 institucí sekundárního vzdělávání. Program má nejen rozvíjet vzdělávání studentů příslušných jazyků, ale také je zaměřen na vzdělávání v oblasti historie a kultury obou zemí a umožnit absolventům pokračovat ve vzdělávání a jejich formování ve vzdělávacích institucích obou zemí, které jsou do programu zařazeny.

²²⁵ Ley Orgánica de Educación, čl. 60, kap. 7, odst. 1.

²²⁶ The European Language Portfolio bylo vytvořeno Radou Evropy. Pomáhá zjistit úroveň, jakou v jazycích jedinci dosáhli. Pro dospělé existuje odlišná verze, která může přispět například k jejich uplatnění na trhu práce. (European Language Portfolio. *Council of Europe* [online]. 2011 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <<http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/>>.).

²²⁷ Convenio de colaboración. *Ministerio de educación* [online]. 2008 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <<http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/educacion/que-estudiar/enseanzas-idiomas/centros-bilingues/conveniomec-bc.pdf?documentId=0901e72b80d8a7da>>.

V. El Instituto Cervantes

Ke španělskému vzdělávacímu systému patří španělský institut, který je velice zásadní pro rozvoj celé hispánské kultury.

Samozřejmě i Španělsko patří mezi evropské státy, které se snaží internacionální vzdělávání podporovat a prohlubovat. Již základní a střední španělské školy, podporovány především ministerstvem školství, provinčními a místními úřady, pořádají mezinárodní výměny žáků i učitelů. Na mnoha školách vznikly tzv. Evropské kluby, které v žácích pěstují zájem o země Evropské unie a připravují je tak na interkulturní setkání.²²⁸ Ze strany zahraničních studentů dochází k výměnám zejména studentů španělského jazyka. Výměna je možná i se studenty jiných oborů. V dnešní době už je běžné, že vycestuje i student, u něhož španělština není hlavním zaměřením nebo dokonce není vůbec obsažena v jeho rozvrhu. I z těchto důvodů vznikl El Instituto Cervantes (Cervantesův institut), pojmenovaný po jedné z největších osobností Španělska, Miguelovi de Cervantes Saavedra.

El Instituto Cervantes je organizace, která byla založena roku 1991 za účelem šíření španělské kultury a hlavně španělštiny jako druhého cizího jazyka. Institut má centra v 77 městech 44 zemí po celém světě. Hlavní sídla se nacházejí ve Španělsku, centrální je v Madridu a druhý v Alcalá de Henares, Cervantesově rodném městě. Česká pobočka je zřízena v Praze. Hlavním záměrem a funkcí institutu je organizace základních a speciálních kurzů španělského jazyka i spolu oficiálních jazyků Španělska, vydávání jménem Ministerstva školství diplomy za absolvování zkoušek ze španělského jazyka (Diplomas de Español com Lengua Extranjera – DELE), zdokonalování a modernizace metod vzdělávání, podpora práce hispanistů, podílení se na programech šířící španělský jazyk, realizace aktivit propagujících hispánskou kulturu ve spolupráci se španělskými a hispánskými orgány a institucemi hostitelských zemí atd.²²⁹

²²⁸ BRDEK, M. *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: ASPI, 2004, s. 142.

²²⁹ Instituto Cervantes: Quiénes somos. [online]. © 1991-2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: http://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes/informacion.htm.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Lucie Kolompárová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Antonín Staněk, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Terciární vzdělávání České republiky a Španělska
Název v angličtině:	Tertiary education in the Czech Republic and Spain
Anotace práce:	Diplomová práce spadá do oboru srovnávací pedagogiky. Cílem práce je komparace terciárního stupně vzdělávání dvou zemí, České republiky a Španělska. Srovnání je pojato z hlediska struktury, organizace a celého průběhu vzdělávání této úrovně. Pro komplexní výklad práce obsahuje popis školské politiky obou komparovaných zemí.
Klíčová slova:	školství, terciární vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání, vysoké školy, srovnávací pedagogika, vzdělávací systém, ISCED, mobilita, internacionalizace vzdělávání
Anotace v angličtině:	The master's thesis fall into branch to the comparative international education. The aim of thesis is comparison of Tertiary education in the Czech Republic and Spain. The comparison is conceived in the terms of structure, organization and all of the process of this education level. For the complex contents of thesis the work includes description of the educational policy of states.
Klíčová slova v angličtině:	education, tertiary education, higher education, colleges, comparative education, education system, International Standard Classification of Education, mobility, internationalization of education

Přílohy vázané v práci:	<ul style="list-style-type: none"> I. Schéma vzdělávacího systému v České republice II. Seznam českých institucí poskytujících terciární vzdělávání III. Seznam španělských univerzit IV. Výuka jazyků ve Španělsku V. El Instituto Cervantes
Rozsah práce:	88 s. (165 884 znaků)
Jazyk práce:	čeština